

To'on yó'o nákaní sa'a ndidaá ña vei koo

Xí'o Juan kuendá sa'a ndidaá ña ni xini na

¹ Ña yó'o kúú ña ni na'a Jesucristo noo ndidaá na xínkuáchí noo ná, ña ni xí'o mií Ndios noo ná sa'a ndidaá ña'a yachi vei koo. Ta ni tanda'á ná iin ángel nákaa tixi ndá'a ná, ni kii na ni na'a na ndidaá ña yó'o noo yú'u, Juan, na xínkuáchí noo Jesucristo.

² Sa'á ñoó xí'o ndaa yu'u kuendá sa'a ndidaá to'on ni xí'o Ndios nooí, xí'ín sa'a to'on ni ka'an Jesucristo, ña kían ni xinií xí'ín nooí.

³ Ndiká'án ví na ká'i tuti yó'o, ta ndiká'án ví na seíd'o ña nákanian sa'á ña vei koo, ta nátaan vá'a na ña ini níó ná, dá chi sa kuyati va kuu vei koo ndidaá ña ká'an sa'a.

Ká'an Juan ndisá'án xí'ín ndin usá ve'e ño'o kuendá Jesús ño'o chí kuendá Asia

⁴ Yu'u kúú Juan, ta ká'an yu'u ndisá'án xí'ín ndin usá ve'e ño'o kuendá Jesús ño'o chí kuendá Asia. Ta ná kee Ndios ña maní xí'ín ndo'ó, ta ná kí'o na ña kandeí va'a ndó. Mii ná kúú ná, ta mií ná ni sa kuu na, ta mií ná kúú na kasaa. Ta dión ta'ani ná kee ndin usá espíritu xí'ín ndo'ó, tá'an espíritu ió noo Ndios, noo ió na dándáki na.

⁵ Ta dión ta'ani ná kee Jesucristo xí'ín ndo'ó. Ta noón kúú na xí'o ndaa kuendá sa'á ña ndaa, ta mií ná kúú na mií noo ni natakí iin íchi noo na ni xi'i, ta iin tó'ón mií ná kúú diñi noo ndidaá rey dándáki

noñó'o yó'o. Ta mií ná kú'u ini sa'a yo, ta nì dandóo na kuachi yó xí'ín nií ná,

⁶ ta nì ndee na yó kakuu yó rey xí'ín duti, dá koni kuáchí yó noo tatá na Ndios. Ta daá kuití ná natiin na ñaño'ó, ta ná dándáki na ndidaá ña'a. Díón ná koo.

⁷ ¡Kande'é ndó! ¡Tein viko káa kixi Jesús! Ta ndidaá tá'an ñayuu koni ñaá xí'ín noo ná, ta nda ta nì sa'ání ñaá koni túu ñaá rá noo kii na. Ta ndidaá tá'an ñayuu ndéi iin rá iin ñoo noo kúu ñayuú yó'o kuaki na xí'ín ndirá noo ná tá ná kasandaá kuu yó'o. Díón ná koo.

⁸ “Yu'u kúu to'on mií noo xí'ín to'on noo ndí'i, ta kúu na mií sa'a xí'ín na noo ndí'i”, kaá na kúu sato'o yo. Mií ná kúu ná, ta mií ná nì sa kuu na, ta mií ná kúu na kasaa, ta mií ná kándéé kée ndidaá tá'an ña'a.

Nì xini Juan Jesús, ta ndato ndq'o káa na

⁹ Ta yu'u kúu Juan, na kúu ñani ndo, ta ndó'o ta'ani níu yu'u táto'on ndó'o níu ndo'ó, ta nákaai tixi ndá'a Ndios táto'on ñó'o ta'ani ndo'ó, ta xí'o ndeé inii tein tandó'ó táto'on xí'o ndeé ta'ani ini ndo'ó sa'á ña ndíta yó xí'ín Jesucristo. Ta sa'á ña dána'i to'on Ndios, xí'ín sa'á ña ká'in sa'a Jesucristo, sa'á ñoo nì sa'an ta né'e choon nì dankoo ra yu'u iin yúku iin ini taño'o noo naní Patmos.

¹⁰ Tein iin kuu nì kaxi mií sato'o yo Ndios keká'ano yó na, daá ñoo nákaa yu'u tixi ndá'a Espíritu ií ná. Ta kúu nì seídó'i chí sata dí'ai ña nì'i nda'o nì ka'an iin tachì ñayuu. Táto'on kì'o nì'i ká'an trompeta, kì'o díón nì'i nì ka'an tachì ñoo.

¹¹ Dá nì ka'an xí'ín:

—Yu'u kúú to'on mií noó xí'ín to'on noo ndí'i, ta kúú nā mí sa'a xí'ín nā noo ndí'i. Ta taa kí yo'ó noo tuti ndidaá ña ndé'ón kúu, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ndin usá ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia, noo kúú ñoo Éfeso, xí'ín ñoo Esmirna, xí'ín ñoo Pérgamo, xí'ín ñoo Tiatira, xí'ín ñoo Sardis, xí'ín ñoo Filadelfia xí'ín ñoo Laodicea —kaá nā xí'ín.

¹² Dá tá nī nandió kooi nī sa nde'í, nde'á ndá yoo ká'an xí'ín, ta kúú nī xinií ndíta usá candelero nī kava'a xí'ín oro, noo sá ndodó ña tóon.

¹³ Ta tein ndin usá candelero ñoo iin iin nā káa táto'on káa nā nī nduu taa ñayuu yó'o. Ta ndíxi na iin dá'on káni, ta xinoan nda sa'a ná, ta nákaa iin vatí oro yu'ú ndíká nā.

¹⁴ Ta dinī ná xí'ín idí dinī ná kuxí kachian, ta ndé'an táto'on ndé'é yi'o, ta nduchí noó nā kúú táto'on kī'o ño'ó ita.

¹⁵ Ta táto'on yé'e kaa kuaán nī dandúti ra, kī'o dión yé'e sa'a ná. Ta táto'on kī'o ní'i noó kua'an takují kua'a, kī'o dión ní'i tachí ná.

¹⁶ Ta noo ndá'a xoo kuá'a nā ñó'o usá tiñoo, ta yú'u ná tánee iin espada, ta ndí nduú xooan deen. Ta ndato yé'e noo ná táto'on kī'o ndato yé'e tá ndíi deen.

¹⁷ Tá nī xinií táto'on kī'o káa na, kúú nī yaai nda noñó'o táto'on kī'o kuéi nā nī xi'í. Dá nī chinóo na nda'á kuá'a nā sataí, dá nī kaa nā xí'ín:

—O sa yú'óon. Yu'u kúú nā mí sa'a, ta yu'u kúú nā noo ndí'i.

¹⁸ Ta kúú ta'anii nā daá ió takí. Nī xi'ii, tído takíi viti, ta daá kuií vá katakii. Dión ná koo. Ta mií yu'u kómíi nda'á kaa noo ñó'o nā kúú ndii, ta kómí ta'ani yu'u choon noó ña kédaá xí'ín ñayuu, dá xí'í nā.

19 Ta taa ndidaá ña ñi xinon, ta taa ta'ani ndidaá ña kúu tiempo viti, xí'ín ña koo chí noo.

20 Ná ko'in kasto'in xí'ón ndi dándáki ndin usá tiñoo, tá'an kirí ñi xinon ñó'o noo ndá'a xoo kuá'i, xí'ín ndin usá candelero oro ñóo. Ndin usá tiñoo ñóo kúu ndin usá ángel kómí choon satá ndin usá ve'e ñó'o ñó'o chí kuendá Asia, ta ndin usá candelero oro ñi xinon ñóo kúu ndin usá ve'e ñó'o ñóo.

2

Tánda'á Juan to'on ñi ka'an Jesús kua'an noo na kúu kuendá na ndéi ñoo Éfeso

1 Taa ña ko'in ka'in xí'ón noo iin tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kúu kuendá yu'u ndéi ñoo Éfeso, ta ka'on xí'ín ná: “Na ñó'o ndin usá tiñoo noo ndá'a xoo kuá'a, na xionoo tein ndin usá candelero oro ñóo kúu na kaá di'a xí'ín ndó:

2 Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndo'ó, ta ná'á ta'ani yu'u ña ndí'i ini ndo kéchóon ndó, ta ná'á ta'anii ña xí'o ndeé ini ndo noo tandó'ó ndó'o ndó. Ta ná'á ta'anii ña kékini ini ndo xiní ndo ñayuu kíni. Ta xírndodó ndó ta kaá kúu apóstol, tído ko ta'ón ñaá kúu rá, ta kándaá ini ndo ña kúu rá ta to'ón.

3 Ta ndó'o níno ndo, ta xí'o ndeé ini ndo, ta ndí'i ini ndo kéchóon ndó noo yú'u sa'á ña kóni ndo yu'u, ta ko sá tuu ta'on ndó.

4 Tído ká'an kuachii noo ndo sa'a iin ña'a, ch'i ko kóni ka ndo yu'u táto'on k'i'o ñi sa kóni ndo yu'u nda míi sa'a.

5 Sa'á ñóo ndisaa ini ndo ndeí ñi kuei ndó noo ña ko kóni ndo yu'u, ta nandikó ini ndo sa'á ña kée ndó

dión. Ta nandió kuéi ndó kee ndó ña va'a tátò'on nì sa kee ndó nda mú sa'a. Dá chī tá koó, dá kían saa yachii noo ndéi ndó, ta dítá vá yu'u candelero ndo noo íian.

⁶ Tído iin ña va'a kée ndó kían ña kékini ini ndo xiní ndo ña kée na kúu kuendá nicolaítas, ta kí'o dión ta'ani ndó'o yu'u xí'ín ná.

⁷ Ta na ío dō'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúu Espíritu ñi xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ño'o chí kuendá Asia. Ta noo na nì xì'o ndeé iní nì xinkuei nda noo ndí'i, noón kúu na kí'oi ña keí ná kuí'i kána noo yíto, yiró xí'o ña kataki chíchí ñayuu. Ta yíto yó'o kúu ra íin me'í noo ndato káa noo ío Ndios.”

Tánda'á Juan to'on nì ka'an Jesús kua'an noo na kúu kuendá na ndéi ñoo Esmirna

⁸ Ta taa ta'ani ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kuendá yu'u ndéi ñoo Esmirna, ta ka'on xí'ín ná: “Na kúu mú sa'a, na kúu noo ndí'i, na nì xí'í, ta nì ñataki na kúu na kaá di'a xí'ín ndó:

⁹ Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndo'ó, ta ná'á ta'ani yu'u tátò'on kéndava'a ñayuu xí'ín ndó. Ta ná'á ta'ani yu'u tátò'on kí'o kúnda'í ndo ñayuu yó'o, va'ará na kuiká vá kúu ndó noo Ndios. Ta ná'á ta'anii ña ká'an ndava'a na kaá kúu na Israel xí'ín ndó, tído ko tá'ón ñaá kúu ná, dá chī kúu ná iin tu'u ndíta xí'ín ña u'u.

¹⁰ O sa yu'ú ndo ndidaá ña vei ndo'o ndó. Ta kaá ta'ani yu'u xí'ín ndó ña ko'on ta'ani ña u'u taán dao ndo'ó ve'e kaa, dá kexíxian xí'ín ndó, ta uxí kuu kéndava'an xí'ín ndó. Kandita ndaa ndo xí'ín nda noo kuu ndo sa'í, dá kían kí'oi iin corona noo ndo, ña kúu ña kataki chíchí ndó.

11 Ta na ío do'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúu Espíritu ij xí'in iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia. Ta noó na ni xi'o ndeé iní ni xinkuei nda noo ndí'i, noón kúu na o kuú ta'on ta'ándá kúu uu."

Tánda'á Juan to'on ni ka'an Jesús kua'an noó na kúu kuendá na ndéi ñoo Pérgamo

12 "Ta taa ta'ani ña ko'in ka'in xí'on noo iin ka tuti, dá tanda'on ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kuendá yu'u ndéi ñoo Pérgamo, ta ka'on xí'in ná: "Na tánee espada yú'u, ña deen ndi nduú xoo, mií ná kúu na kaá di'a xí'in ndó:

13 Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ná'á ta'ani yu'u ña ndéi ndó mií ñoo noo dándáki ña u'u. Tído ndíta toon ij vá ndó xí'in yu'u, ta ko ní dánkoo ta'on ndó ña kándéé iní ndo yu'u, va'ará ni xini xí'in noo ndo ni sa'ání ñayuu Antipas, tá'an ra sa kasto'on ndaa to'in noó ñayuu. Díon ni ndo'o ra ñoo ña u'u xaan.

14 Tído ká'an kuachi yu'u noo ndo sa'a dao ña'a, dá chi ñó'o dao na kúu kuendá Balaam tein ndo'ó. Ta sa ná'á vá ndó ña ta yó'o sa daná'a noo Balac ndi kee ra kexíxi ra xí'in na ñoo Israel, sa'á ñoó ni ya'a na ni seí ná koño kíti, ña dóko ñayuu noó yoko ná, ta ni ya'a ta'ani na ni kee na kuachi xí'in na ko kúu yíi ná, xí'in na ko kúu ñadi'í na.

15 Ta ñó'o ta'ani na kúu kuendá nicolaítas tein ndó, ta kékini ini yu'u xiníi ña dána'a na.

16 Sa'á ñoó nandikó kíi ini ndo sa'á kuachi kée ndó, dá chi tá koó, yachi va saa yu'u noo ndéi ndó, dá ka'áníi ñayuu yó'o xí'in espada tánee yú'í.

17 Ta na ío do'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúu Espíritu ij xí'in iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia. Ta noó na ni xi'o ndeé iní ni xinkuei nda noo

ndí'i, ko'in k̄i'oi maná, ña ió de'é induú, keí ná, ta k̄i'o ta'anii iin yuu kuxí ló'ò noo iin rá iin na, ta noo yuu ñoo kanda'a iin kuu saá. Ta ni iin tó'ón ta'on dao ka ñayuu o kána'á ndá kuu kíán, sava'a iin tó'ón na ni natiin ña kana'á."

Tánda'a Juan to'on ni ka'an Jesús kua'an noo na kúu kuendá na ndéi ñoo Tiatira

18 Ta taa ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kúu kuendá yu'u ndéi ñoo Tiatira, ta ka'on xí'ín ná: "Na kúu de'e Ndios, na tóon nduchí nóo tát'on tóon ño'ó ita kéj, na yé'e sa'a tát'on k̄i'o yé'e kaa kuaán ni dandúti ra, noón kúu na kaá dí'a xí'ín ndó:

19 Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ná'á ta'ani yu'u ña kóni ndo yu'u, ña kándéé iní ndo yu'u, ña xínkuáchi ndó noo yu'u, ña xí'o ndeé iní ndo noo ndidaá ña'a. Ta va'a ka ví kéchóon ndó noo yú'u viti o duú tá mí sa'a.

20 Tído ká'an kuachi yu'u noo ndo sa'a dao ña'a, dá ch̄i sónó ndó noo Jezabel, ña kúu profeta to'ón, ña kíán dána'an noo ndo. Ta sónó ta'ani ndó ña dándá'í ña'a yó'o ta xínkuáchi noo, dá ya'a ra kee ra kuachi xí'ín na ko kúu ñadi'í ra. Ta dándá'í ta'anián ra, dá ya'a ra sei ra koño kíti, kirí dóko ñayuu noo yoko.

21 Ta ni sonói ña kíán ná nandikó inían, tído ko kóni ta'an vaán nandikó inían, ch̄i kée ii váán kuachi xí'ín ta ko kúu yíjan.

22 Sa'a ñoo ko'in dánkao ñaái noo xító kandu'an ndo'án kue'e, ta k̄i'o ta'anii ña ndo'o nío ndidaá ra kée kuachi xí'án tá ná o nándikó iní ra sa'á kuachi kée ra xí'án.

23 Ta ko'in dárkue'i ndidaá na ndíta xí'án, dá kuu na. Ta ndidaá ñayuu kúu kuendá yu'u ná kandaá ini ña yu'u kúu na kátóni ini ndi nákani ini ñayuu xí'ín ña kátóo na kee na, ta ná chiya'avii iin rá iin ñayuu táto'on k'i'o káa choon ni kee na.

24 "Tído dao ka ndo'ó ndéi ñoo Tiatira, ko táj ta'on ndó sa'á ña kée na kúu kuendá Jezabel, ta ko kándisa ndó ña chínani ñayuu ña ndichí xí'o ña u'u. Sa'á ñoó ko sa'ándá kaj ni iin ka choon noo ndo.

25 Sava'a ña kónij kían koo ini ndo kuita toon ndó xí'ín ña kándéé iní ndo yu'u nda ná kasandaá kuu nandió koo tukui.

26 Ta noó na ni xi'o ndeé iní ni xinkuei nda noo ndí'i, tá'an na sa kee ña kóni yu'u nda noo ndí'i kuií, noón kúu na ko'on yu'u k'i'oi choon noo, dá dándáki na iin rá iin ñoo ñayuu yó'o.

27 Ta xí'ín vara kaa dándáki na ñoo ñoó, ta ko'on na dákuáchi naan táto'on k'i'o cháchi kidi ñó'o, chi k'i'oi choon noo ná táto'on ni xi'o tatáj choon noo mií,

28 ta ko'in k'i'oi iin kimi ndato tóon na'a noo ná.

29 Sa'á ñoó, na ió do'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúu Espíritu iñ xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia."

3

Tánda'a Juan to'on ni ka'an Jesús kua'an noó na kúu kuendá na ndéi ñoo Sardis

1 "Ta taa ta'ani ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon satá ñayuu kúu kuendá yu'u ndéi ñoo Sardis, ta ka'on xí'ín ná: "Na kómí ndin usa espíritu Ndios, na ñó'o ndin usa tiñoo noo ndá'a, noón kúu na kaá di'a xí'ín ndó: Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ná'á

ta'anii ña kaá ñayuu ña takí ndo xí'ín ña kándísa ndó, tído ko takí ta'on ndó noo yú'u.

² Sa'á ñoó kaño'o ini ndo, ta kandaá ndo ña kua'an naá noo ndo, dá ná o naá chíchían, dá chí ñi kandaá ini ña ko kéndísá'ano ta'on ka ndo noo Ndios táto'on k'i'o kóni na kee ndó.

³ Kua'an ndo ndisaa ini ndo ndá kían ñi natiin ndó, ta ndá kían ñi seídó'o ndó, ta kua'an ndo kee ndó ña, ta nandikó ini ndo, chí ñi ya'a ndó noo Ndios. Kandeí nduu ndo, dá chí tá koó, dá kían saai noo ndéi ndó táto'on kée iin ta ku'i'íná, ta natiin ndakánai ndo'ó.

⁴ Tído ndéi ta'ani dao ñayuu ñoo Sardis xaan, ta ko ní dáyakó ta'on na dá'on ná, chí ko ní dáyakó na mií ná xí'ín kuachi. Sa'á ñoó kandii na dá'on kuxí kanoo na xí'ín yu'u, dá chí ió íchí ná koo na dión sa'á ña ñi sa ndaa na mií ná.

⁵ Ta ndi ndaa na ñi xi'o ndeé ini ñi xinkuei nda noo ndí'i, noón kúú na nandixi dá'on kuxí, ta o dándóo ta'on yu'u kuú ná noo libro noo kándodó kuú na ñi'í ña kataki chíchí, ta nakoni yu'u na, ña kúú ná ñayuu mií, noo tatái Ndios xí'ín noo ángel kéchóon noo ná.

⁶ Na ió do'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúú Espíritu iñ xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia.”

Tánda'á Juan to'on ñi ka'an Jesús kua'an noo na kúú kuendá na ndéi ñoo Filadelfia

⁷ Ta taa ta'ani ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ko'an noo ángel kómí choon satá na kúú kuendá yu'u ndéi ñoo Filadelfia, ta kaaon xí'ín ná: “Di'a ká'an na iñ, na kúú na ndaa, na kómí nda'á kaa rey David, na sónó, ta ko iin ta'on kandeé kadi,

na sadí, ta kō íin ta'on kandeé konó, noón kúú na kaá di'a xí'ín ndó:

⁸ Ta sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó. Sa'á ñoó kaái xí'ín ndó ña sa nī nono vá yé'é noo ndo, ta kō íin ta'on kandeé kadi ña. Ná'í ña cháá vá ndakí ndo, tído ndíta ndaa ndo xí'ín to'in, ta kō ní ndata ndo sa'a yú'u.

⁹ Kana'á ndó ña ko'in naki'oi na kúú kuendá ña u'u noo ndá'a ndo, tá'an na kaá ña kúú ná na Israel, tído kō ta'ón ña kúú ná, ñayuu to'ón vá kúú ná. Ta tanda'í na kasaa na kakuíta xití ná noo sa'a ndo, ta nakoni na ña miían ndaa kú'u inij sa'a ndo.

¹⁰ Nī kee ndó choon nī sa'andai noo ndo, chí xí'o ndeé iní ndo ndíta toon ndó xí'ín yu'u, sa'á ñoó kandaa va'a mií yu'u ndo'ó noo tandó'ó kini vei noo ñayuu ndéi ñayuu yó'o, chí xí'ín tandó'ó yó'o ko'in korndodóí ndidaá ñayuu ndéi noño'o.

¹¹ Yachi vá saai. Kua'án ndo tiin toon ndó ña ndaa kándisa ndó, dá kían ná dá'a ni kandeé dao ka na naki'in na corona kánian ni'í ndo.

¹² Ta na nī xí'o ndeé iní nī xinkuei nda noo ndí'i, na yó'o kúú na ko'on yu'u chikatai kakuu na táto'on iin di'in kandita katuu ve'e ño'o Ndios, ta ni iin kuu ta'ón o kándoo na sata vé'e. Ta sata mií ná ko'in taai kuu Ndios xí'ín kuu ñoo Ndios, ña kúú ñoo Jerusalén saá, ña kían konoo vei nda induú noo ió Ndios, ta taa ta'anii kuu saá kakomí mií sata ná.

¹³ Na ió do'o, ná kueídó'o na ña ká'an na kúú Espíritu ij xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia.”

Tánda'á Juan to'on nī ka'an Jesús kua'an noo na kúú kuendá na ndéi ñoo Laodicea

¹⁴ 'Ta taa ta'ani ña ko'in ka'in xí'ón noo iin ka tuti, dá tanda'ón ña ná ko'an noo ángel kómí choon

satá ñayuu kúú kuendá yu'u ndéi ñoo Laodicea, ta ka'on xí'ín ná: “Mií nà dáxinkoo to'on Ndios, noón kúú nà xí'o ndaa kuendá sa'á ña nì xini nà, ta ká'an nà ndino'o ña ndaa, ta kúú ná yo'o ndidaá ña'a nì kava'a ió ñayuu yó'o nì kee Ndios, nà yó'o kúú nà kaá di'a xí'ín ndó:

15 Sa ná'á vá yu'u ndidaá ña kée ndó, ta ko víxi ndó xí'ín to'in, ta ni ko í'íní ndó xí'án. Va'a kaan iin íchi ná koo víxi ndó, o iin íchi ná koo í'íní ndó xí'án.

16 Dá chì sa'á ña vaá óon yí'i yókó ndó xí'ín to'in, sa'á ñoó ko'in ndusai ndo'ó, chì ko víxi ndó, ta ni ko í'íní ndó xí'án.

17 Díón kaáí xí'ín ndó, dá chì kaá ndo ña kúú ndó nà kuiká, ña nì kandeé ndó nì kekuiká ndó mií ndó, ta ni iin ña'a ko kámani noo ndo, kaá ndo. Tído ko xí'o ta'on ndó kuendá ña kúú ndó nà ndéi ndava'a, nà noo ndó'o, nà kúnda'í, nà kó'ó noo, nà ndáa vichí.

18 Sa'á ñoó ká'an ni'inii yu'u noo ndo ña kuiin ndó oro ndino'o, ña nì xirndodó ná xí'ín ñó'o kéj, noo yú'u, dá kakuu ndisa ndó nà kuiká, ta kuiin ta'ani ndó dá'on kuxí noo yú'u kandixi ndó, dá dáda'i ndó mií ndó, dá kían ná dá'a ni kaka'an noo ndo ña ndáa vichí ndó, ta taán ndo tata nduchí nóó ndo, dá ná natuu cháá noo ndo.

19 Dá chì dánani va yu'u nà kú'u ini yu'u sa'a, ta ndaa yú'u vá yu'u nà. Sa'á ñoó kua'án ndo ndino'o ini ndo ndiko ndo ña va'a, ta nandikó iní ndo, chì nì ya'a ndó noo yú'u.

20 Yó'o ín dákásái yé'é ndó, ta ndi ndáa ndo nì seídó'o noo ká'in, ta nì sonó ndó yé'é ndó, dá kían ku'i ve'e ndó, ta kadíni yu'u xí'ín ndó, ta ndo'ó kadíni xí'ín yu'u.

21 Ta noó nà nì xí'o ndeé iní nì xinkuei nda noo

ndí'i, ko'ín kǐ'oi ña kían kandeí dáó ná xí'ín yu'u noo íóí dándákii, táto'on kǐ'o ñi kandeé yu'u ñi xinkooi, dá ñi sa koo nduúí xí'ín tataí Ndios noo ío ña dándáki na.

²² Na ío do'o, ná kueídó'o na ña ká'an ña kúú Espíritu íi xí'ín iin rá iin ve'e ño'o ñó'o chí kuendá Asia."

4

Kéká'ano ña ndéi induú tata Ndios

¹ Tá ñi ndí'i, dá ñi xinií ñi nono iin yé'é chí induú, ta tachi, ña ñi seído'i míi sa'a, ña kían ní'i táto'on kǐ'o ñi'í ká'an trompeta, ñoó ñi kaa tuku xí'ín:

—Kua'an kaa, nakíi, dá ná ko'ín dána'i nooon ndidaá ña vei koo cháá ka chí noo —kaaan.

² Ta kúú iin kuití vá ñi nakutíí xí'ín Espíritu íi Ndios. Ta chí induú ñi xinií íin iin téi ta né'e choon, ta noo téi ñoó ío iin ña dándáki.

³ Táto'on ndé'é yuu ndato naní jaspe xí'ín yuu ndato naní cornalina, kǐ'o díon ndé'é ñíi ña ío dándáki ñoó. Ta íin iin chiyángí noo ío ña, ta chiyángí ñoó ndé'é táto'on kǐ'o ndé'é yuu kuíi ndato naní esmeralda.

⁴ Ta noo íin téi noo ío ña dándáki ñoó ñi kao noo oko komi téi noo ndéi oko komi ta sá'ano, ñi xini yu'u, ta ndíxi ra dá'on kuxí kachi, ta kándodó corona oro diní rá.

⁵ Ta téi íin me'í ñoó kánkuei tasa, ta ní'i xido kúu ka'ándí, ta tái ndátó'ón kua'á ñayuu. Ta sa'a míi téi yó'o ndíta usá ñó'o tóoan, ta ña yó'o kúú ndin usá espíritu Ndios.

⁶ Ta noo íin téi yó'o ndé'é táto'on ndé'é taño'o díon táto'on díon yuu tata, ta yé'e ra táto'on yé'e iin yuu díon ndato naní cristal. Ta díin téi yó'o ndíta

komi ña'a takí, ta iin ní ñíián tándaa nduchí nóóan, chí tándaaan chí sataán, chí noóan.

⁷Tá'an ña mií noó ñoó káa táto'on káa iin ndika'a, ta ña kúú uú ñoó káa táto'on káa iin chikerró, ta ña kúú oni ñoó káa noóan táto'on káa noo iin ɬaa, ta ña kúú komi ñoó káa táto'on káa iin kirí ya'a tánee noo táchi.

⁸Ta iño kúú ndixi iin rá iin ndin komi ña takí ñoó, ta iin ní ndixián tándaa nduchí nóóan. Ta ko sá tuu ta'an vaan nduú ni ñoó ña kían ká'an di'a:

Ná ií, ná ií, ná ií kúú Ndios,
ná kúú sato'o yo, ta mií ná kúú Ndios, ná kándée kée ndidaá ña'a.

Ta mií ná ni sa kuu na, ta mií ná kúú ná, ta mií ná kúú ná kasaa.

⁹Ta daá kéká'ano ndin komi ña takí ñoó ná ió dándáki noo téi ñoó, ta xí'oan ñaño'ó noo ná, ta náki'oan ndivé'e noo ná daá takí kuií. Ta iin rá iin ta'ándá ká'an dión,

¹⁰dá sa kujta xití ndin oko komi ɬa sá'ano ñoó noo sá'a ná ió noo téi ñoó, ta kéká'ano ra ná daá takí kuií, ta taó ra corona kándodó diní rá chindei ra noo sá'a ná, ta kaá ra xí'in ná:

¹¹Sato'o ndu, ió íchi ní ña kían kéká'ano na mií ní, ña kían ki'o na ñaño'ó noo ní, ña kían natiin ní ndidaá tá'an choon,

dá chi mií ní ni kava'a ndidaá tá'an ña'a.

Ta sa'á ña dión ni koni mií ní, sa'á ñoó ió ndidaá tá'an ña'a,

ta sa'á ñoó ta'ani ni ndaki ndidaá tá'an ña'a ni kee ní.

5

Ni'i Jesús, na kúú léko, iin tuti ndadí xí'in sello

¹ Ta n̄i xini ta'anii kánóo iin tuti n̄i natuu noo ndá'a xoo kuá'a n̄a ió noo téi ñóó, ta ndi nduú xooan káa to'on, ta ndadí yú'án xí'ín usa sello.

² Ta kúú n̄i xini ta'anii iin ángel ndakí nda'o, ta n̄i'i nda'o ká'an n̄a:

—¿Ndá yoo ió íchi ña ka'anda n̄a ndin usa sello, ta konó ná tuti yó'o? —kaá n̄a.

³ Ta ni iin tó'ón n̄a ndéi induú, ta ni n̄a ndéi noñó'o, ta ni n̄a ndéi t̄ixi ñó'o ko ní kándeé konóan, ta ni ko ní kándeé ná ka'i naan.

⁴ Sa'á ñoó n̄i ndei'i nda'o yu'u, dá ch̄i ko ní nání'i ná ni iin tó'ón n̄a ió íchi ña kían konó ná tuti ñóó, ni ña ka'i na ña, ni ña kande'é náan.

⁵ Dá n̄i kaa iin ta sá'ano ñóó xí'ín yu'u:

—O sa kuakón, dá ch̄i n̄a kúú ndika'a n̄i kii tein n̄a ve'e Judá, n̄a n̄i kii tein n̄a ve'e David, n̄a yó'o kúú n̄a n̄i kandeé noo ndidaá ña'a, sa'á ñoó ió íchi ná konó ná tuti káa, ta ka'anda n̄a ndin usa sello ndadí yú'án.

⁶ Dá n̄i sa nde'í, ta yati noo iin téi ñóó, xí'ín tein ndin komi ña takí ñóó, ta me'í ta sá'ano ndéi ñóó n̄i xini iin iin n̄a kúú léko. Ta káa na tát'on káa k̄irí n̄i sa'ání ná. Ta usa kúú ndík̄i ná, ta usa ta'ani kúú nduchí noó n̄a, ta ña yó'o kúú ndin usa Espiritu Ndios n̄i tanda'á ná kua'an iin níi kúú ñayuu.

⁷ Dá n̄i tatuu yati n̄a kúú léko ñóó n̄i tiin na tuti kánóo noo ndá'a xoo kuá'a n̄a ió dándáki noo téi ñóó.

⁸ Tá n̄i ndi'i n̄i tiin na libro ñóó, dá n̄i sa kūita x̄iti ndin komi ña takí ñóó xí'ín ndin oko komi ta sá'ano ñóó noo n̄a kúú léko ñóó. Ta ndidaá vá rá né'e arpa xí'ín copa oro n̄i chití ñó'o dusa chíño'ómá, ta ña yó'o kúú to'on x̄ik̄a ta'i ñayuu Ndios noo mií ná.

⁹ Ta xita ra iin yaa saá ká'an di'a:

Ió íchì ní natiin ní libro, ta ka'anda ní selloan,
 chì nì sa'ání rá mií ní, ta xí'ín nì mií ní nì chiya'i ní
 sa'a ndú'u,

dá nì nduu ndu ñayuu Ndios.

Chì nì kee ní dión xí'ín ñayuu nì kii iin rá iin tata,
 xí'ín nà ká'an iin rá iin yú'u, xí'ín nà ndéi iin
 rá iin ñoo, xí'ín nà ndéi iin rá iin naciòn.

¹⁰ Ta nì kee ní iin rá iin ndu'u kakuu ndu rey xí'ín
 dutì noo Ndios,

ta kane'e ndu choon satá ñayuu ndéi noño'ò.

¹¹ Nì ndi'i, dá nì xini nì kaò noo kuá'á nda'o
 ángel noo ió Ndios dándáki na, xí'ín noo ndéi ndin
 komì ña takí ñoo, xí'ín noo ndéi ta sá'ano ñoo. Ta
 kuá'á nda'o mil millón kúú ángel nì kaò noo ndíta
 ñoo.

¹² Ta nì seido'i nì'i nì ka'an nà:
 Ió íchì nà kúú léko, nà nì sa'ání rá,
 ña kían natiin na ndidaá tá'an choon, xí'ín ndidaá
 tá'an ña kuiká,
 xí'ín ndidaá tá'an ña ndichí, xí'ín ndidaá tá'an
 ndée,
 xí'ín ndidaá tá'an ñaño'ó, xí'ín ndidaá tá'an to'on
 ndato keká'ano ñayuu nà.

¹³ Ta nì seido'i nì ka'an ndidaá ña nì kava'a
 Ndios, ña ndéi induú, xí'ín ña ndéi noño'ò xí'ín ña
 ñó'o tixi ñó'o, xí'ín ña ñó'o ini taño'o, xí'ín ndidaá
 ka ña'a nì kava'a Ndios, ta kaáan di'a:

Nà ió dándáki noo téi káa xí'ín nà kúú léko káa
 kúú nà kánian natiin to'on xí'o ñayuu keká'ano ñaá
 ná,

ta ná natiin na ñaño'ó, xí'ín to'on ndato, xí'ín ndée,
 ta daá kuití dión ná koo.

¹⁴ Ta di'a ká'an ndin komì ña takí ñoo:

—Dión ná koo.

Ta ni sa kuita xiti ndin oko komi ta sa'ano ñoó, ta ni xino taan ra nda noño'o ndaño'o ra na daá takí kui.

6

*Di'a n*i* kuu tá n*i* sa'anda Jesús sello ñoó*

¹ Ta ni xini ni sa'anda na kúu léko ñoó iin sello ndadí yú'u libro ñoó. Dá ni seido'i ni ka'an iin ña takí ñoó, ta ni'i nda'o ni ka'an. Táto'on ki'o ni'i káyu'ú daj, ki'o dión ni'i ni ka'an, ta kaáan:

—Nakí.

² Tá ni ndi'i ni ka'an dión, dá ni xini ni keta iin kuéi kuxí vei rí, ta kánóo iin taa sata ri, ta né'e ra iin kúxi. Ta ni natiin ra iin corona, ta kúu rá iin taa ni kandéé, ta kua'an ra kandéé rá cháá ka.

³ Tá ni ndi'i, dá ni sa'anda na sello kúu uy, dá ni seido'i ni ka'an iin ka ña takí ñoó:

—Nakí.

⁴ Dá ni keta iin ka kuéi vei rí, ta kúu rí iin kuéi kua'á. Ta kánóo iin taa sata ri, ta ni natiin ra choon ña kían ditá rá ña ndeí va'a ñayuu ndeí ñayuú, dá kasá'a ka'ání ta'an iin rá iin na. Ta ni ni'í ra iin espada ka'ano.

⁵ Tá ni ndi'i, dá ni sa'anda na sello kúu oni, dá ni seido'i ni ka'an ña takí kúu oni ñoó:

—Nakí.

Dá ni xini in iin kuéi ndeí'í, ta kánóo iin taa sata ri, ta né'e ra noo chíkí'ó ra ndi ki'o veé ña'a.

⁶ Dá ni seidó'i tachí iin na ni ka'an tein ndin komi ña takí ñoó, ta kaáan di'a:

—Iin kilo va tirió ni'í ná sa'a choon kée na iin ní kuy, ta oni kilo va cebada ni'í ná sa'a choon kée na iin ní kuy. Tído ná dá'a ni dándaa yo'ó ya'i sití xí'ín vino.

⁷ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda n̄a sello kúú kom̄i, dá n̄i sēido'i n̄i ka'an̄ n̄a takí kúú noo ndi'i ñoó:

—Nakíi.

⁸ Dá n̄i xinij̄i vej̄i iin kuéi xi'īi kuaan, ta kánóo iin tāa satā ri, ta nani rá Kue'e Deen Sa'ání Ndj̄i. Ta satā mií rá vej̄i iin kā ra nani Yáí Ndj̄i. Ta n̄i n̄atiin ra choon n̄a kían̄ ka'ání rá iin ñayuu noo iin iin kom̄i ná. Dao na ka'ání rá xí'ín espada, dao kā na ka'ání rá xí'ín doko, dao kā na ka'ání rá xí'ín kue'e, ta dao kā na ka'ání rá xí'ín kirí deen ndéi noño'ó.

⁹ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'anda n̄a sello kúú o'on, dá n̄i xinij̄i ñā t̄ixi noo n̄ā ñoó ñó'o n̄ío ndidaá n̄a n̄i xi'īi sa'á ñā kándisa na to'on Ndios xí'ín sa'á ñā sā ká'an̄ n̄a ñā ndaa sa'a Jesús noó ñayuu.

¹⁰ Ta káyu'ú ndidaá n̄a yó'o, ta kaá n̄a xí'ín Ndios:

—Mií ní kúú n̄a né'e choon ká'ano cháa kā, mií ní kuu n̄a ij̄i, n̄a ndaa, sa'á ñoó, ¿ndá oon keyíko ní sa'a ndú'u, dá naki'in ya'i ní sa'á nij̄i ndú'u, kirá n̄i sata n̄a ndéi noño'ó? —kaá n̄a.

¹¹ Dá n̄i ni'īi ná dá'on̄ kuxí kandixi na, ta n̄i ta'andā choon noo ná ñā ná nani'īi ndé̄e ná lú'ūi kā tiempo ndā ná kuu ndidaá n̄a kánian̄ kuu sa'á ñā kándisa na to'on Ndios, n̄a kúú ñayuu xínkuáchí noo Ndios táto'on̄ n̄i kee mií ná.

¹² Tá n̄i ndi'i, dá n̄i xinij̄i n̄i sa'anda n̄a sello kúú iño ñoó. Ta kúú ni'īi nda'o n̄i taan, ta n̄i ndundej̄i'í nd̄ind̄ii táto'on̄ k̄i'o ndei'í dá'on̄ ndíxi na tá xí'īi nd̄ii noo ná, ta yoo n̄i ndukua'á n̄i.

¹³ Ta ndā noño'ó yó'o n̄i kuei t̄iñōo ñó'o induú, táto'on̄ k̄i'o kuéi t̄iño'ó ndā noño'ó kée tach̄i.

¹⁴ Ta n̄i natuū induú táto'on̄ k̄i'o nátuū iin yúu tá ko xínño'ó kā naán. Ta ndidaá yúku ndíta noño'ó, ta ndidaá yúku ndíta ini taño'o n̄i nadaon̄ ña, ta ko ndíta kaan̄ xoo noó n̄i sā nditaan.

15 Ta n̄i taxí tá'an ndidaá rey ndéi noñó'o, xí'ín ndidaá na ndáya'i, xí'ín ndidaá na kuiká, xí'ín ndidaá ta dándáki soldado, xí'ín ndidaá na ná'ano, xí'ín ndidaá na ño'o tixi ndá'a iin sato'o, xí'ín ndidaá na koó sato'o, ta n̄i chide'é ná míi ná ini káo ná'ano, xí'ín tixi yuu ná'ano tánee ndika yúku,

16 dá n̄i kaa na xí'ín yúku ñoó, xí'ín káo ñoó:

—Kuei ndó kodó ndó sata ndú'u, ta dáda'i ndó ndu'u noó na ió dándáki noo téi káa, xí'ín noó na kúu léko káa, ch̄i xido ini na xini na ndu'u,

17 ch̄i viti kían sa n̄i kasandaá kuu xido nda'o ini na, ¿ta ndá yoo ví ki'o ndeé iní kuita noo ná?

7

Karndaa sello taan iin ciento uu diko komi mil na Israel

1 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i xini ndíta kom̄i ángel ndin kom̄i xoo tach̄i noñó'o yó'o. Ta ndin kom̄i ángel yó'o ndíta chítuu tach̄i, dá ná o kána kaan noñó'o yó'o, ni noo taño'o, ni noo ni iin yító.

2 Ta n̄i xini ta'anii iin ka ángel kokaa vei chí xoo noo xíno ndindii, ta né'e na sello Ndios taquí. Dá n̄i'i nda'o n̄i kayu'ú ná noo ndin kom̄i ángel, na n̄i naatiin choon ña kían kendava'a na xí'ín noñó'o yó'o, xí'ín taño'o.

3 Ña yó'o n̄i kayu'ú ángel ñoó:

—O sa kendava'a ndó xí'ín noñó'o xaan, ni taño'o xaan, ni yító xaan xían nani ko ñá'a kani ndu sello taan na xínkuáchí noo Ndios yó.

4 Ta n̄i seídó'o ta'ani yu'u ndidaá kúu na n̄i ni'i sello ñoó. Ta kúu ná iin ciento uu diko kom̄i mil na ño Israel, ta n̄i kii na tixi ndin uxi uu de'e taa nani Israel.

⁵ Dá chí tein nā ve'e Judá uxī uū mil nā nī ñani sello, ta tein nā ve'e Rubén uxī uū ta'ani mil nā nī ñani sello, ta tein nā ve'e Gad, uxī uū ta'ani mil nā nī ñani sello,

⁶ ta tein nā ve'e Aser uxī uū ta'ani mil nā nī ñani sello, ta tein nā ve'e Neftalí uxī uū ta'ani mil nā nī ñani sello, ta tein nā ve'e Manasés uxī uū ta'ani mil nā nī ñani sello,

⁷ ta tein nā ve'e Simeón uxī uū ta'ani mil nā nī ñani sello, ta tein nā ve'e Leví uxī uū ta'ani mil nā nī ñani sello, ta tein nā ve'e Isacar uxī uū ta'ani mil nā nī ñani sello,

⁸ ta tein nā ve'e Zabulón uxī uū ta'ani mil nā nī ñani sello, ta tein nā ve'e José uxī uū ta'ani mil nā nī ñani sello, ta tein nā ve'e Benjamín uxī uū ta'ani mil nā nī ñani sello.

Ndíxi kuxí kuá'á ndá'o mil ñayuu, ta ndíta na kéká'ano na Ndios

⁹ Tá nī ndí'i, dá nī xiniñ ndíta kuá'á ndá'o ñayuu, ta kō iin ta'on kandeé ka'i na, dá chí kúú ná ñayuu nī kii ndidaá nación, nā nī kii ndidaá ñoo kuálí, xí'ín ñoo ná'ano, nā ká'an iin rá iin yú'u. Ta nā yó'o kúú nā ndíta noó nā ió dándáki noó téj ñoo, xí'ín noó nā kúú léko ñoo. Ta ndíxi kuxí nā, ta tánee ñoo ndá'a ná.

¹⁰ Ta ña yó'o káyu'ú ná ndíta na: Iin tó'ón nā kándéé dákaki ñaá kúú Ndios yo, nā ió dándáki noó téj káa, xí'ín nā kúú léko káa.

¹¹ Ta nī kaō noo ndidaá tá'an ángel, xí'ín ndidaá ta sá'ano ñoo, xí'ín ndin komi ña takí ñoo ndíta na sa'a téj noó ió Ndios dándáki na. Ta nī sa kujta xití nā noó téj ñoo, ta nī kasá'á ná ndáño'o na Ndios,

¹² ta kaá nā:

Dión ná koo, tatá Ndios.

Ná natiin ní to'on va'a, xí'ín to'on ndato,
xí'ín ña ndichí, xí'ín ndivé'e, xí'ín ñañó'ó,
xí'ín ndidaá choon, xí'ín ndée viti,
ta daá kuití dión ná koo.

¹³ Dá n̄i kaa iin ta sá'ano ñoó xí'ín yu'u:

—¿Ndá yoo kúú n̄a ndíxi dá'on kuxí káa, ta ndei
n̄i kii n̄a káa?

¹⁴ Dá n̄i kaaj xí'ín rá:

—Mii ní ná'á, tatá.

Dá n̄i kaa ra xí'ín:

—N̄a káa kúú n̄a n̄i kankuei n̄i kii tein tandó'ó
kini. Ta n̄i nakata na dá'on ná xí'ín nij n̄a kúú léko,
dá n̄i ndukuxí kachían.

¹⁵ Sa'á ñoó ndíta na noo ió Ndios dándáki na, ta
nduú ñoó xínkuáchí ná noo ná ini ve'e ño'o n̄a. Sa'á
ñoó mii Ndios, n̄a ió dándáki noo téj káa, kúú n̄a koo
xí'ín ná, ta kandaka va'a ñaá ná.

¹⁶ Ta o kixi ka ña kuiko na, ta ni o íchi ka na takuií,
ta ni o ndíi ka n̄a kee ndindii, ta ni o koo i'íní ka koni
n̄a,

¹⁷ dá chi mii vá n̄a kúú léko iin me'í noo n̄a ió
dándáki káa kandakā na ñayuu yó'o, ta kandaka
ñáá ná ko'on n̄a ko'o na noo kána ndita takuií,
kirá xí'o ña kataki chíchí yó. Ta nadáyaa mii Ndios
ndidaá ndírnoo ná —kaá ta sá'ano ñoó xí'ín.

8

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'anda Jesús sello kúú us̄a

¹ Tá n̄i ndi'i n̄i sa'anda n̄a sello kúú us̄a ñoó, ta
kúú tádi óon n̄i kuu induú noo ió Ndios táto'on t̄ixi
dao hora.

² Ndi'i, dá kúú n̄i xiniij ndíta us̄a ángel noo ió
Ndios, ta iin rá iin na n̄i ni'i iin trompeta.

³ Dá n̄i kasáa iin ka ángel, ta n̄i sa kuíin n̄a noo náa, ta né'e na iin copa oro noo kéi dusa n̄i saa n̄a. Ta n̄i ni'i ná kua'á nda'o dusa, dá dákí'in tá'an na ña xí'in ña xíka ñayuu Ndios noo mií ná, dá kej ña noo náa oro ñoó, ña iin noo n̄a ió dándáki ñoó.

⁴ Ta ini copa né'e ángel yó'o kána ño'oma dusa xí'in ña xíka ñayuu Ndios noo ná kokaan kua'an noo ió mií Ndios.

⁵ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i dakútí ná copa yó'o xí'in ño'o kéi noo náa ñoó. Ta nda induú n̄i dakána na ña nda noñó'o, ta kúu n̄i ka'andi, ta táj ká'an ñayuu, kúu n̄i sa kuíta tasa, ta kúu ni'i nda'o n̄i taan.

Di'a n̄i kuu tá n̄i tuu ángel ñoó usa trompeta

⁶ Ta ndin usa ángel ñoó n̄i nakuíta nduu xí'in usa trompeta ñoó, ta kua'an n̄a tuu n̄a ró.

⁷ Tá n̄i tuu ángel mií noo ñoó trompeta n̄a, kúu n̄i koon ñiñi xí'in ño'ó kéi né'e tá'an xí'in ni' nda noñó'o. Ná keeá kuendá ña on̄i ta'ándá kúu yíto káa noñó'o, ta iin ta'ándá ra n̄i kej, ta uu ta'ándá ra ko ní kéi. Ta n̄i kej ndi'i yukú kuíi.

⁸ Ta n̄i tuu ángel kúu uu ñoó trompeta n̄a. Ta tát'on k̄i'o káa iin yúku ño'ó kéi ita, dión káa ña n̄i kankao noo taño'o. Ta iin ta'ándá noo on̄i ta'ándá taño'o ñoó n̄i nduu ni'.

⁹ Ta iin ta'ándá noo on̄i ta'ándá kirí ño'o ini taño'o n̄i xi'i, ta iin ta'ándá noo on̄i ta'ándá barco n̄i naá.

¹⁰ Ta n̄i tuu ángel kúu on̄i ñoó trompeta n̄a. Ta nda induú n̄i kankao iin tiñoo kéi ita nda noñó'o, ta kéi ri tát'on k̄i'o kéi iin tirño'o. Ta n̄i kankao rí noo iin ta'ándá noo on̄i ta'ándá yuta, xí'in noo iin ta'ándá noo on̄i ta'ándá noo kána takuíi.

11 Ta tiñoꝝ yó'o kúú rí naní Ova. Ta iin ta'ándá noꝝ oní ta'ándá takuíí ñó'o noñó'o yó'o nī nduu ova. Ta kúú kua'á nda'o ñayuu nī xi'i nī kee takuíí ñóó, dá chī nī nduu ova ra.

12 Dá nī tuu ángel kúú komi ñóó trompeta na, ta kúú nī nda'o va iin tá'í ndindii, ta tóꝝn iī vá uu tá'í ñá. Ta dión ta'ani nī ndo'o yoꝝ xí'ín tiñoꝝ, chī nī nda'o ta'ani iin tá'í rí. Sa'á ñóó nī nakuíin naá iin ta'ándá nduú noꝝ oní ta'ándáan, ta dión ta'ani nī kuu sakuáá.

13 Dá nī sa nde'í, ta kúú nī xinii iin ángel tánee na xionoo na nda me'í induú, ta nī seídó'i ña nī'i nī kayu'ú ná:

— ¡Nda'í kúú ví na ndéi noñó'o! ¡Nda'í kúú ví ná! ¡Ndeé ví nda'í ndo'o na tá ná tuu ndin oní ka ángel yó'o trompeta na!

9

1 Tá nī tuu ángel kúú o'ꝝn ñóó trompeta na, dá nī xinii iin tiñoꝝ nī yaa nda induú, ta nī xinꝝ rī nda noñó'o, ta nī natiin rí nda'á kaa ña sónó yú'u yái konó, ña koó noꝝ sá tuu.

2 Dá nī sonó rí yú'u yái ñóó, ta kúú nī kankuei ño'oma koka kua'an induú táto'on kī'o kána ño'oma yú'u iin xito ká'ano. Ta kúú nī da'i va noꝝ ndindii nī kee ño'oma ñóó, chī iin ní nī naka'ani ña.

3 Ta tein ño'oma ñóó nī kankuei tika kanoo rí iin ní kúú noñó'o. Ta nī ní'i rī choon ña kían kee rí táto'on kī'o kée tidó'oma ndéi noñó'o.

4 Ta nī ta'andá choon noꝝ rī ña ná dá'a ni kenda'ava rí xí'ín ita, ni yukú kuíí, nī yíto káa noñó'o. Sava'a nī ní'i rī choon ña kenda'ava rí xí'ín ñayuu koó sello Ndios tándaa taan.

5 Ta kọ ní ta'anda ta'on choon noo rì ña kían ka'ání rì ñayuu. Sava'a choon nì ni'ì rì kían ken-dava'a rì xí'ín ná o'on toon yoo, ta dár'u'u ñaá rì táto'on kì'o kée iin tìdó'oma dár'u'u rì ñayuu xí'ín íon ndó'o rì.

6 Ta katoó ñayuu kuu na daá ñóó, tído o kuú ta'on na. Ta va'ará nda'í ná ka'án ná kuu na, tído o kuú ta'on na.

7 Ta táto'on ndáa kuéi, kirí sa ío nduu kandodó ra naá, kì'o dión ndáa tika ñóó. Ta táto'on kì'o ndáa corona oro, kì'o dión ndáa ña kandodó dinì rì. Ta táto'on kì'o ndáa noó ñayuu, kì'o dión ndáa noo rì.

8 Ta táto'on kì'o nánì idí dinì na ñáa, kì'o dión nánì idí dinì rì. Ta táto'on kì'o ndáa no'o ndika'a, kì'o dión ndáa no'o rì.

9 Tátò'on iin kaa kían ndadí yu'ú ndíká rì. Tátò'on kì'o ní'ì xído taxí tá'an kua'a kuéi ño'o carreta kua'an rì xí'ín ta kua'an naá, kì'o dión ní'ì xído oon kée ndixì rì.

10 Tátò'on kì'o ndáa ndó'o tìdó'oma, kì'o dión ndáa ndó'o rì, dá chì ío íon ñá. Ta nì natiin rì choon ña xí'ín ndó'o rì dár'u'u ka'í rì ñayuu o'on toon yoo.

11 Ta mií ángel dándáki nda maá ini yáì konó ñóó kúú sato'o rì, ta Abadón naníán xí'ín to'on hebreo, ta xí'ín to'on griego naníán Apolión. To'on yó'o kónì kaa, ña dánaá ñaá.

12 Nì ya'a va iin tandó'ó, tído vei uu kaan.

13 Tá nì tuu ángel kúú iño ñóó trompeta na, dá nì seido'i tachi iin ñayuu, ta tachi yó'o nì kixi chí me'í ndin komì ndíkì ndíta iin iin tito noo náa oro íin noo Ndios,

14 ta nì kaaan xí'ín ángel kúú iño, na nì tuu trompeta ñóó:

—Kua'án ndasón ndin komi ángel ndíko yu'ú yuta ká'ano naní Eufrates —kaáan.

¹⁵ Dá n̄i ndaxí ndin komi ángel ndíko ñoó, ta ángel yó'o kían sa daá ío nduu ndáti kasandaá hora yó'o, xí'ín kuu yó'o, xí'ín yoq yó'o, xí'ín kuia yó'o, dá ka'áníán iin ta'ándá ñayuu noó on̄i ta'ándá na.

¹⁶ Ta ña yó'o ndáka iin tu'u ká'ano soldado kándodó kuéi. Ta n̄i seido'o yu'u ña kúu rá uu ciento millón soldado.

¹⁷ Ta ña yó'o n̄i xini n̄i kee Ndios, ta ndidaá kuéi ñoó xí'ín ndidaá ta kándodó r̄i ní'ino do'onq̄ kaa, ta ndé'án tát'on ndé'é ño'ó ita. Ta ndí'í ta'anian tát'on ndé'é yuu ndato naní zafiro. Ta kuaán ta'anian tát'on k̄i'o ndé'é azufre. Tát'on k̄i'o ndáa din̄i ndika'a, k̄i'o dión ndáa din̄i kuéi ñoó. Ta ini yú'u r̄i kánkuei ño'ó ita, xí'ín ño'oma xí'ín azufre.

¹⁸ Ta n̄i xi'í iin ta'ándá ñayuu noó on̄i ta'ándá na n̄i kee ño'ó ita xí'ín ño'oma xí'ín azufre, tá'an ña n̄i kánkuei yú'u kuéi ñoó.

¹⁹ Ta xí'ín ndéé yú'u r̄i, ta xí'ín ndéé ndó'o r̄i dárkue'e r̄i ñayuu, dá ch̄i tát'on ndáa din̄i koq̄, dión ndáa din̄i ndó'o r̄i, ta xí'ín ña yó'o dárkue'e r̄i ñayuu.

²⁰ Ta ñayuu, na k̄o ní xi'í n̄i kee ndin on̄i tandó'ó yó'o, k̄o ní xín īi vá ná nandikó iní na, ta dánkoo na ña kini kée na, ni k̄o ní dándí'i na ña kían kandaño'o na ña u'u, ta k̄o ní dándí'i na ña kían kandaño'o na yok̄o n̄i kava'a xí'ín oro, xí'ín plata, xí'ín bronze, xí'ín yuu o xí'ín yíto, va'ará k̄o túu noq̄án, va'ará k̄o tái do'an, va'ará k̄o kándaään, tído ndáño'o īi vá nāan.

²¹ Ta k̄o ní nándikó iní na sa'á ña sa'ání ná ndii, ta ni sa'á ña kétadí na xí'ín ñayuu, ta ni sa'á ña kíd̄i na

xí'ín nà kọ kúú ñadi'í nà o yíi ná, ta ni sa'a ña kí'in kuí'íná ná.

10

Kárxóo iin ángel ndakí, ta tárnee iin libro ló'ọ ndá'a ná

¹ Nì ndi'i, dá nì xiniì kọnoo iin kà ángel ndakí nda'ọ veì na nda induú, ta nì kii na tein iin viko, ta íin iin chiyángí dinì ná. Tátọ'on kị'ọ ndé'é ndindii, kị'ọ dión ndé'é noọ ná. Tátọ'on kị'ọ ndé'é ñó'ọ sá'ano ita, kị'ọ dión ndé'é sa'a ná.

² Ta tárnee iin libro ló'ọ ndá'a ná, ta nónó noọán. Ta xí'ín sa'a xoo kuá'a nà séin nà noọ taño'ọ, ta xí'ín sa'a xoo íti nà séin nà noño'ọ ichí.

³ Ta tátọ'on kị'ọ káyu'ú ndika'a tondó, kị'ọ dión nì káyu'ú ná. Dá tá nì ndi'i nì káyu'ú ná, dá nì ka'andi usa ta'ándá.

⁴ Dá tá nì ndi'i nì ka'andi ñóó, dá kua'an yu'u taai ndi kóni kaa ña nì ka'andi ñóó. Tído nì seido'i iin tachì nà nì ka'an xí'ín nda induú, ta kaáan:

—Ná dá'a nì taaón ndi kóni kaa ña nì ka'andi káa. Va'a kaan ná koo de'é nian noọ mííón.

⁵ Dá nì xiniì nì ndane'e ángel íin séin noọ taño'ọ ñóó xí'ín noño'ọ ichí ñóó ndá'a xoo kuá'a nà chí induú di'a,

⁶ dá nì nàchìna'á ná Ndios, nà daá takí kuií, nà nì kava'a induú xí'ín noño'ọ xí'ín taño'ọ, xí'ín ndidaa ña'a ió noọán, ña ọ kándati kà nà cháá kà tiempo,

⁷ dá chì tá ná kasandaá kuú kasá'á tuu ángel kúú usa ñóó trompeta nà, dá natuu ndidaa ña sa io de'é nì kee míí Ndios tátọ'on kị'ọ nì kaa nà xí'ín profeta, tá'an nà sa xino kuáchí noọ ná, kaá ángel ñóó.

⁸ Ta míí tachì nà nì seídó'i nì ka'an xí'ín nda induú, ñóó kían nì ka'an tuku xí'ín, ta kaáan:

—Kua'án ki'ón libro ló'o nónó noo tánee ndá'a ángel ín séin noo taño'o xí'ín noño'o ichí káa.

⁹ Dá n̄i keei kua'in noo ín ángel ñoó. Dá n̄i kaai xí'ín ná ña ná tei na libro ló'o ñoó nooí. Dá n̄i kaa na xí'ín:

—Jó'on, keí ñá viti, dá ná kankao ova ña ini tisón, tído kankao vidjan tát'on vidi ndudí ini yú'on —kaá na.

¹⁰ Dá n̄i natiiin libro ló'o tánee ndá'a ángel ñoó. Dá n̄i seí ña. Ta kúu n̄i kankao vidjan ini yú'í tát'on k̄i'o vidi ndudí, tído ini t̄ixi n̄i kankao ova ña.

¹¹ Dá n̄i kaa na xí'ín:

—Míian ndúsa kánian kasto'ón xí'ín ñayuu sa'á ndí k̄ian ndo'o kua'á nda'o ñoo xí'ín nación, xí'ín na ká'an iin rá iin yú'u, xí'ín rey dándáki ñaá.

11

Dí'a n̄i ndo'o uu taa n̄i x̄i'o ndaa kuendá sa'a Ndios

¹ Dá n̄i ni'í yu'u iin ndoo, ta káa rá tát'on káa iin vara chikí'ó na. Dá n̄i ta'anda choon nooí, ch̄i kaá na xí'ín:

—Kua'án chikí'óon ve'e ño'o Ndios, xí'ín noo náa, ta naka'ávón ndidaá kúu na ndéi ndáño'o Ndios.

² Tído ná dá'a ni chikí'óon yé'é sata vé'e, dá ch̄i na tukú, na ko kúu ñayuu Ndios, n̄i natiiin yé'é sata vé'e, ta ko'on na koni x̄ixi na ñoo īi ñoó tein uu diko uu yoo.

³ Ta ko'in tanda'í uu taa x̄i'o ndaa kuendá sa'í, dá ka'an ra xí'ín ñayuu sa'a ndidaá ña koo. Ta dión kee ra iin mil uu ciento on̄i diko kuu, ta kandixi nda'í ra.

4 Ta ndin nduú ɬa yó'o kúú ndin nduú yító olivo, ta kúú ta'ani ra ndin nduú candelero ndíta tóon noo Ndios, na kúú sato'o ñayúú yó'o.

5 Tá ió iin káa na ka'án kendava'a xí'ín rá, ta kúú kankuei ño'ó ita yú'u rá, dá dándúta ra ɬa xiní u'u ñaá. Ta ndi ndáa mií na kóni kendava'a xí'ín rá, kí'o dión ta'ani kánian kuu na.

6 Ta ɬa yó'o kakomí choon ña kían kadi ra induú, dá o kóon dai xí'ín ndidaá tein kuú dána'a ra sa'a ndí kían koo. Ta kane'e ra choon ña ndee ra takuij nií, ta kane'e ta'ani ra choon ña dándó'o ra níó ñayuu ndidaá ta'ándá ká'án mií rá.

7 Tá ná dándí'i ra choon ni ní'í rá, dá keta kítí tondó ká'ano yu'ú yáí konó ñoó, ta naá ri xí'ín ndin nduú ɬa yó'o, dá kandeé rí xí'ín rá, ta ka'ání ñaá rí.

8 Ta yikí koño ra kandeí noo yá'i ñoo ká'ano, tá'an ña ká'an na xí'ín Sodoma xí'ín Egipto. Ta ñoo yó'o ta'ani kúú noó ni chirkaa na sato'o yo Jesús ndika cruz.

9 Ta na ndéi ndidaá ñoo ná'ano xí'ín ndidaá ñoo kuálí, xí'ín na ká'an iin rá iin yú'u, xí'ín na ndéi ndidaá nación koni kandeí yikí koño ra noo yá'i ñoó oní kuú dao, ta ko iin konó ña nduxian.

10 Ta kadij nda'o ini ñayuu ndéi noño'o sa'a ña ni xi'í ra, ta kee na iin víko ká'ano, ta dasá tá'an na ña'a noo ná, dá chi ni ndo'o nda'o níó na ndéi ñayúú yó'o ni kee ndin nduú profeta ñoó.

11 Tído tá ná ya'a oní kuú dao, dá nataki ndin nduú ra kee Ndios, ta kúú ndakuei va ra. Ta kúú yu'ú nda'o ñayuu ndéi ñayúú yó'o tá ná koni na ña ni nataki ra.

12 Dá kueídó'o ra tachí iin na ka'an ni'i chí induú, ta di'a kaaan xí'ín rá:

—Kua'án kaa ndó na'a kíj ndo.

Ta sata iin viko kaa ra ko'on ra induú, ta ndidaá na xini u'u ñaa koni xí'ín noo ná ña dión koo.

¹³ Ta mií hora daá ni'i nda'o taan, ta noo iin iin ciento ve'e ndíta ñoo, koon uxian, ta kuu usa toon mil ñayuu. Ta dao ka ñayuu kandoo ñoo, yu'ú nda'o na kee ña kuu ñoo, dá kasá'á ná keká'ano na Ndios, na ió induú.

¹⁴ Dión ni kuu, dá ni ya'a tandó'ó kúu uy, tído vei iin kaan, ña kúu onj.

Di'a ni kuu tá ni tuu ángel kúu usa ñoo trompeta na

¹⁵ Tá ni tuu ángel kúu usa ñoo trompeta na, ta kúu tá ni'i nda'o ni kayu'ú kua'á tachi chí induú, ta kaáan:

Ni ñatiin Ndios, na kúu sato'o yo, xí'ín Cristo ndidaá choon,
ta dándáki kuií na.

¹⁶ Dá ni sa kuíta xiti ndin oko komi ta sá'ano ndéi diin Ndios noo ió na dándáki na, ta ni xino taan ra nda noño'o ndaño'o ñaa rá,

¹⁷ ta kaá ra:

Náki'o ndu ndivé'e noo ní, sato'o Ndios,
mií ní kúu na kándéé kée ndidaá tá'an ña'a,
ta mií ní kúu ní, ta mií ní ni sa kuu ní, ta mií ní kúu
na kasaa.

Ndivé'e ní, dá chi mií ní kúu na ni ñatiin ndi'i
choon viti,
ta ni kasá'á dándáki ní.

¹⁸ Ni xido nda'o ini ndidaá nación,
tído viti kian ni kasaa ña xido ini mií ní,
dá chi sa ni kasandaá kuu keyíko ní sa'á ñayuu ni
xi'i.

Ta ko'on ní kemáni ní profeta, tá'an na sa
xinkuáchí noo ní,

ta kemáni ta'ani ní ndidaá ñayuu mií ní,
 xí'ín ndidaá ka na yu'ú ni'ini ñaá,
 á mií ná kuálí ná o á mií ná ná'ano na.
 Ta sa nī kasandaá ta'ani kuu dánaá ní na kéndava'a
 xí'ín noñó'o.

¹⁹ Dá nī nono yé'é ve'e ño'o Ndios induú, ta túu
 iin iin sato, kirá dándáki ña nī kandoo Ndios kemáni
 ná ñayuu na. Ta nī sa kujta tasa, ta táí ká'an ñayuu,
 ta ní'i xído kúu ka'andi, ta nī kasá'á táan, ta ná'ano
 nda'o ñíñí nī kasá'á kóon.

12

*Dí'a nī kuu tá nī naá koq kua'á ká'ano xí'ín iin
 ñá'a*

¹ Nī ndi'i, dá nī xini iin ka ña'a xíxi kua'an chí
 induú, chí nī xini iin ta'ána ñá'a, ta dá'on ndíxián
 kúu ndíndii, ta tíxi sa'an nákaa yoo, ta kánóo iin
 corona nī kava'a xí'ín uxí uu tíñoo dinjan.

² Ta ñó'o de'an, ta káyu'an, chí sáxián tíxián, dá
 chí sa káki de'an, sa'á ñóo ndó'o níoan.

³ Ta nī xini ta'anii iin ka ña'a ká'ano chí induú,
 ta ña yó'o kúu iin koq kua'á ká'ano, ta usa kúu diní
 rí, ta uxí kúu ndíkí rí, ta iin iin diní rí ñó'o tikata
 kuaán.

⁴ Ta xí'ín ndó'o rí nī yakó rí iin tá'í noq ndin
 oní tá'í tíñoo ñó'o induú, ta nī dakuéi ñaá rí nda
 noñó'o. Ta nī sartuu koq ká'ano yó'o mií noq
 ta'ána ñá'a sa kua'an kaki de'e ñóo, dá kokó rí
 de'an tá ná kaki xi.

⁵ Ta kúu nī kaki va de'e ñá'a yó'o, ta kúu xí
 iin tayíí. Ta kasandaá xí dándáki xi ndidaá tá'an
 nación xí'ín vara kaa. Tído nī ditá ní'ini ñaá Ndios
 yu'ú koq ñóo, dá koq xi xí'ín ná noq ió na dándáki
 na.

⁶ Dá n̄i xino ñá'a yó'o noō kōo ñoó kua'an noño'ó ichí noō n̄i kenduu Ndios kooán, ta ñoó koto ñáá ná iin mīl uū ciento on̄i dikō kuū.

⁷ N̄i ndi'i daá, dá n̄i kuū iin ñá'a chí induú, chí n̄i ndakūin Miguel xí'in ndidaá kā ángel ndíta xí'in ná, dá n̄i naá nā xí'in kōo ká'ano ñoó, xí'in ndidaá ángel kini ndíta xoō mīí rí.

⁸ Tído kō ní kándeé rí naá r̄i xí'in ná, ta kō ní ni'̄i kā r̄i noō kōo rí xí'in ángel r̄i induú.

⁹ Dá n̄i dakána na kōo ká'ano ñoó kua'an r̄i nda sata vé'e, kirí kúú kōo sá'ano, kirí kúú timí'á, kirí naní Satanás, ta kirí yó'o kúú rí xionoo dándalí ñayuu iin ní kúú ñayuú. Ta n̄i dakána ni'ini na r̄i n̄i nāxino r̄i nda noño'ó xí'in ndidaá ángel t̄i.

¹⁰ Dá n̄i seido'i n̄i kayu'ú iin na chí induú, ta kaá na di'a:

—Sa n̄i kasandaá vá kuū dákāki Ndios ñayuu na, ta n̄i natiin na ndidaá ndé̄e, ta dándáki na ndidaá kúú ñayuu viti. Ta kómí Cristo choon viti, dá chí sa n̄i dakána va na kirí dátāi kuachi nā kándisa xí'in yó noō Ndios, tá'an kirí sa dátāi kuachi ñáá nduú ñoó.

¹¹ Tído n̄i kandeé vá ñayuu ñoó xí'in rí n̄i kee nīi na kúú léko, kirá n̄i xita sa'a ná, xí'in sa'á ña n̄i sa xí'o ndaa nā kuendá sa'á to'on va'a Jesús, chí kō ní ndi'i ta'on ini na sa'á ña kataki na, di'a n̄i xí'o na mīí ña kían kuū na sa'a Ndios.

¹² Sa'á ñoó ná kadij iní yo'ó, induú, ta ná kadij iní ndo'ó, na ndéi xāan. Tído ndalí kúú ví ndo'ó, na ndéi noño'ó xāan, xí'in ndo'ó, kirí ño'ó ini taño'ó xāan, dá chí xidō nda'o ini kirí u'ū konoo rí kosaa r̄i noō ndéi ndó, chí ná'á rí ña ndadá cháá vá kuū kōo rí —kaá na.

¹³ Tá n̄i kandāa ini kōo ká'ano ñoó ña n̄i dakána ñáá Ndios kua'an r̄i nda noño'ó, dá n̄i kee rí tákaa

rí sata ñá'a, ñá nì ðakáki tayíí ló'o ñoó, kua'an rì.

¹⁴ Dá nì nì'i ta'áná ñá'a ñoó uú ndixi ná'ano kirí ya'a, dá kuu ndarneeán ko'an nda noñó'o ichí, dá kandoo koo ñoó, dá kasandaáan noó nì kenduu Ndios kakaá de'áan, noo koto ñaá ná onì kuiá dao.

¹⁵ Dá nì ndusa rí kua'á nda'o takuií sata ta'áná ñá'a ñoó, dá dátáni ñaá rí, nì ka'án rí, dá chì takuií nì kankuei yú'u rì kúú tát'o'on iin yuta.

¹⁶ Tído nì chindeé vá ñaá noñó'o yó'o, dá chì nì nono yú'án, ta kúú nì xi'i ndi'an takuií yuta nì kankuei yú'u koo ká'ano ñoó.

¹⁷ Ta kúú nì xido nda'o ini koo ká'ano ñoó nì xini rì ta'áná ñá'a ñoó. Sa'á ñoó nì kee rí kua'an rì naá rì xí'ín ndidaá ka de'án, tá'an na né'e va'a choon nì sa'anda Ndios noo ná, chì na yó'o kúú na xí'o ndaa kuendá sa'a Jesucristo.

13

Di'a nì kee uú kirí kini

¹ Nì ndi'i, dá nì sa kuíin yu'u noó ñotí yu'ú taño'o, dá nì xini nì xinkoo iin kití deen vei rí noó taño'o ñoó. Ta usa kúú dinì rì, ta uxi kúú ndíki rì, ta iin iin ndíki rì ñó'o tikata kuaán, ta iin rá iin dinì rì tándaa kuu ká'an ndava'a sa'a Ndios.

² Ta tát'o'on kì'o káa chitó deen naní leopardo, kì'o dión káa kirí kini yó'o. Ta tát'o'on kì'o ndáa sa'a oso, kì'o dión ndáa sa'a rì. Ta tát'o'on kì'o ká'ano yú'u ndika'a, kì'o dión ndáa yú'u rì. Ta nì nakì'o míi koo ká'ano ñoó ndée rì noo kítì yó'o, ta nì nakì'o ta'ani rí téi noo dándaki rí noo rì, ta nì xì'o ta'ani rí ndidaá tá'an choon sa ne'e rí noo rì.

³ Ta nì xini ña nì tarkue'e iin dinì rì, ta kua'an rì kuu rì kean. Tído nì nduva'a va dinì rì noó nì

tar_kue'e ñoó, ta ko ní xi'i ta'on rí. Sa'á ñoó nì naá téí ini ñayuu nì xini na, ta nì kasá'á ná ndíko na rí.

4 Ta nì kasá'á ná ndáño'o na koó ká'ano, kirí nì xi'o choon noo kítì yó'o, ta nì kasá'á ndáño'o ta'ani na mií rí, ta di'a kaá na kéká'ano na rì:

—¿Ndá yoo kándéé kée tát'on kée kirí chiká'ano yó'o? Ta, ¿ndá yoo kandeé naá xí'in rí? —kaá na.

5 Ta nì ni'i ta'ani rí ña ka'an rì ndidaá to'on táyíí, dá chindaya'i rí mií rí, ta ka'an ndava'a rí sa'a Ndios. Ta nì ni'i rì choon ña dándáki rí uu diko uu toon yoo.

6 Sa'á ñoó nì kasá'á rí ká'an ndava'a rí sa'a Ndios, ta kénóo rí kuu ná, ta ká'an ndava'a rí sa'a ve'e ño'o noo ió Ndios, xí'in sa'a ndidaá na ndéi induú.

7 Ta nì nono noo rì ña kían naá rì xí'in ñayuu Ndios, ta nì nono noo rì ña kandeé rí xí'in ná. Ta nì ni'i ta'ani rí choon ña kían dándáki rí ndidaá ñoo kuálí, xí'in ndidaá ñoo ná'ano, xí'in na ká'an iin rá iin yú'u, xí'in na ndéi ndidaá nación.

8 Ta ndidaá tá'an ñayuu ndéi ñayuú yó'o nì kasá'á ndáño'o na rì, chì nda rá ko ñá'a kasá'á sa'a ñayuú, nda daá vá ko kándodó kuu ná noo libro noo kándodó kuu na nì'í ña kataki chíchí. Ta ña yó'o kúú libro na kúú léko, na nì sa'ání ná.

9 Sa'á ñoó ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ná kueídó'o ndó noo ká'in.

10 Dá chì na nì kanian kakaá ve'e kaa, ve'e kaa va kasandaá na, ta na nì kanian kuu xí'in espada, kì'o dión kuu na. Sa'á ñoó kánian kandeí nduu ñayuu Ndios ndo'o níó ná xí'in ña ndéé iní na, ta kánian kandita toon na xí'in ña kándéé iní na Ndios.

11 Nì ndi'i, dá nì xini nì xinkoo iin ka kítì chiká'ano chí tixi ñó'o di'a, ta uu kúú ndíkì rì, ta tát'on kì'o ndáa ndíkì borrego, kì'o dión ndáaan.

Tído tátō'on k̄i'o ká'an koḡ ká'ano ñoó, k̄i'o dión ká'an kirí ñoó.

¹² Ta né'e ta'ani rí choon tátō'on né'e kít̄i mií noó ñoó, ta noḡ mií rí kée kirí yó'o ndidaá ñ̄a'a. Ta dáka'an r̄i ndidaá ñ̄ayuu, dá kandaño'o na kirí mií noó ñoó, kirí n̄i nda'a din̄i noó n̄i tarkue'e ka'í ñoó.

¹³ Ta kuá'á nda'o ñ̄a'a ná'ano kée ri, dá ch̄i nda induú dákoon rí ñ̄o'ó it̄a noḡ ndidaá ñ̄ayuu.

¹⁴ Dánda'í r̄i ñ̄ayuu ndéi noñó'o, ch̄i n̄i ni'í r̄i ñ̄a kandeé rí kee rí ñ̄a ná'ano noḡ kít̄i mií noó ñoó. Ta n̄i sa'anda r̄i choon noó na ndéi noñó'o ñ̄a ná kava'a na iin na'áná, ñ̄a káa tátō'on káa kirí mií noó ñoó, tá'an kirí n̄i nda'a din̄i noó n̄i tarkue'e ka'í xí'ín espada.

¹⁵ Ta n̄i nono noḡ r̄i ñ̄a kían k̄i'o rí tach̄i noḡ na'áná n̄i kava'a ñoó, dá kuu ka'an. Ta kómíán choon ka'áníán ndidaá ñ̄ayuu ko kándía kandaño'o ñ̄aá.

¹⁶ Ta n̄i sa'anda r̄i choon ñ̄a ná ñ̄ani tón̄i ndá'a xoo kuá'a ndidaá ñ̄ayuu o taan na, ta ko né'e tand̄ini á mií ná kuálí ná o mií ná yatá ná, á mií ná kuíká ná o mií ná kúnda'í na, á mií ná kúú ná sato'o o na ñ̄o'ó t̄ixi ndá'a iin sato'o.

¹⁷ Ta ni iin tó'ón ta'on ñ̄ayuu o kúu kuiin na ñ̄a'a, ta ni o kúu ta'on d̄ikó náan tá koó tón̄i ñoó o kuu r̄i o número kuu r̄i tánda ndá'a ná o taan na.

¹⁸ Yó'o kón̄i ñ̄axintón̄i, ta kón̄i din̄i, dá taó kuendá ndo número kít̄i ch̄iká'ano yó'o, ch̄i número yó'o ká'an sa'a iin t̄aa, ta número yó'o kúú iño ciento on̄i diko iño.

14

Xíta iin ciento uu diko komi mil ñ̄ayuu

¹ Nĩ ndi'i, dá nĩ xiniĩ ín ndichi nā kúú léko ñoó dinĩ yúku naní Sión, ta díjn ná ndíta iin ciento uu diko komi mil ñayuu, ta taan iin rá iin na tándaa kuu léko ñoó xí'ín kuu tatá nā.

² Dá nĩ seido'i nĩ'í ká'an nā chí induú. Ta táto'on kị'o ní'í xido takuii kua'a, kị'o dión nĩ'í ká'an nā. Ta táto'on kị'o káyu'ú dai, kị'o dión nĩ'í ká'an nā. Ta kádían táto'on kị'o kúu tá dáká'a na arpa, kị'o dión kúu noo ká'an nā.

³ Ta xíta na iin yaa saá noo nā ió dándáki ñoó, xí'ín noo ndin komi ña takí ñoó, xí'ín noo ndin oko komi ta sá'ano ndéi díjn ná ñoó. Ta ni ko ín ta'on kandeé katı'a yaa xíta na, savá'a iin ciento uu diko komi mil ñayuú nĩ dakáki Ndios tein ñayuu ndéi ñayuú yó'o kúu nā xíta ña.

⁴ Dá chi ndidaá nā yó'o ko ní ya'a ta'on na kee na kuachi xí'ín nā ñá'a, sa'á ñoó ndáa vii vá ná. Ta ndidaá nā yó'o ndíko nā satá nā kúú léko kua'an nā ndéi kúú míi vá noo ná ko'on nā. Ta ndidaá nā yó'o kúu nā nĩ dakáki Ndios tein ndidaá ñayuu, dá kakuu na nā mií noo natiin Ndios xí'ín nā kúú léko ñoó.

⁵ Ta ni iin tó'ón ta'on ña to'ón ko ní kánkuei yú'u ná, chi kúu ná ñayuu ndáa vii noo Ndios, noo ió nā dándáki na.

Oni ángel xí'o ndaq kuendá

⁶ Nĩ ndi'i, dá nĩ xiniĩ tánee iin ka ángel xionoo na me'í induú, ta né'e na to'on va'a Jesús, ña daá kuiti koo, dá dána'a nā ña noo ñayuu ndéi noño'o, noo ndidaá nación, noo ndidaá ñoo kuálí, noo nā ká'an iin rá iin yú'u, xí'ín noo nā ndéi iin rá iin ñoo ná'ano.

⁷ Ta kaá nā di'a káyu'ú ná:

—Kayu'ú ni'ini ndó Ndios, ta k̄i'o ndó ñaño'ó noo ná, ch̄i sā n̄i kasandaá kuu keyíko na sa'á ñayuu. Ta kandaño'o ndó Ndios, na n̄i kava'a induú xí'in noño'ó, xí'in taño'o xí'in iin rá iin ndúta noo kána takují.

⁸ Ta sata ángel yó'o tánee iin ka ángel vej na, ta di'a káyu'ú ná vej na:

—N̄i yaa va ñoo Babilonia, n̄i yaa va ñoo Babilonia, ña kúú ñoo ká'ano, dá ch̄i n̄i daxinián ndidaá tá'an nacióon xí'in ña kini xí'in ña ka'an noo kée de'é ñooan.

⁹ Ta sata ángel yó'o tánee iin ka ángel kúú on̄i vej na, ta di'a káyu'ú ná vej na:

—Ndi ndáa mií vá na n̄i kandía ndáño'o kiti chiká'ano ñoo xí'in na'áná ri, ta n̄i kandía ta'ani na n̄i ñani tóni ndá'a ná o taan na,

¹⁰ dá kían kánian ko'o na vino ova, ña kúú ña xido ini Ndios xiní ñaa ná, ch̄i ko'on Ndios kuei ndi'i na ña xido ini na sata ñayuu ñoo. Sa'á ñoo ndo'o kini níoo ná kee ñoo'ó kéi xí'in azufre noo ángel xí'in noo na kúú léko.

¹¹ Ta daá kuití kuiin ndichi ñoo'oma noo ñoo'ó na ndó'o níoo ná, ta ni nduú ni ñoo o koní na nani'i ndee ná, ch̄i n̄i sa ndaño'o na kiti chiká'ano ñoo xí'in na'áná ri, ta n̄i kandía na tándaa tóni ri ndá'a ná o taan na.

¹² Sa'á ñoo kánian k̄i'o ndee iní ndidaá ñayuu Ndios, tá'an na ndíta ndaa xí'in choon n̄i sa'anda Ndios noo ná, na kándée ká'ano iní Jesús.

¹³ Ta n̄i seido'i n̄i ka'an iin tach̄i na n̄i ka'an nda induú:

—Ta taa di'a noo tuti xaan: “Ta yó'o chí noo ndiká'an ndi kúu ví na kuu sa'á ña kúú ná kuendá sato'o yo Jesús.” Jaan, dión kían, kaá Espiritu īi

Ndios. Miían ndaa koni na nani'i ndée ná, dá chi na'a ij vá choon ni kee na.

Di'a ni kuu tá ni sa'anda iin ángel tirió xí'tn uva noñó'oyó'o

¹⁴ Ta ni xinij tánee iin viko kuxí ndato nda'o, ta nooán ñoo ío iin taa, ta kóni koo ra tát'on k'i'o kaa iin taa ñayuú yó'o. Ta kánoo iin corona oro diní rá, ta né'e ra iin hoz deen.

¹⁵ Dá ni keta iin ka ángel ini ve'e ño'o Ndios, ta kúu ni'i nda'o ni kayu'ú ná noo rá ío noo viko ñoo:

—Chikaa yo'ó hoz sa'a tirió xaan viti, ta ka'andaan, chi sa ni kasandaá va kuu ta'anda ña, dá chi sa ndidaá vá tirió kaa noñó'oyó'o xaan ni ichi.

¹⁶ Dá ni chikaa rá ío noo viko ñoo hoz sa'a tirió kaa ñoo, dá ni sa'anda ndi'i ra tirió kaa nooán.

¹⁷ Dá ni keta iin ka ángel ini ve'e ño'o Ndios, ña iin induú, ta tánee ta'ani iin hoz deen ndá'a ná vei na.

¹⁸ Dá ni keta ta'ani iin ka ángel chí noo náa Ndios di'a, ta na yó'o kómí choon satá ño'ó kéi. Dá ni kayu'ú ná iin ka ángel né'e hoz deen ñoo, ta kaá na:

—Chikaa hoz deen né'on xaan sa'a iin rá iin tu'u uva iin noo yíto kaa noñó'oyó'o xaan, dá chi sa ni chichi va rí.

¹⁹ Dá ni chikaa ángel ñoo hoz deen né'e na sa'a iin rá iin tu'u uva iin yíto kaa noñó'oyó'o. Dá ni taán ná ri noo kaño'o rí ko'oní ri noo ña xido ini Ndios.

²⁰ Ta nda yu'ú ñoo ñoo ni so'oní uva yó'o, ta noo ni so'oní ri ni xita kua'á nda'o ni, ta ni kaa rá chí ninno tát'on dikó tánee yú'u kuéi, ta ni naka'ani rá tát'on oni ciento kilómetro.

15

Kásaq usq ka ángel, ta né'e na ndin usq tandó'ó noq ndí'i

¹ Ní ndi'i, dá nì xini iin ka ña'a ndato, ña ká'ano, ña naá iníó xiníó chí induú. Ta ña yó'o kúú usq ángel, ta né'e na ndin usq tandó'ó noq ndí'i kando'o ñayuu, dá ndi'i ña xídó ini Ndios.

² Dá nì xini ta'anii iin ña'a káa tátó'on káa taño'o, ta yé'e ra tátó'on yé'e yuu tatá, ta nì naki'in tá'an rá xí'ín ño'ó kái ita. Ta nì xini ta'anii ndidaá na nì kandeé xí'ín kítí chiká'ano ñoó, xí'ín na'ána rí, chí kó ní sá ndaño'o ñaá ná, ta kó ní kándía na ñani tóni ná xí'ín kuu rí o número kuu rí. Ndidaá na yó'o ndíta noó taño'o yé'e tátó'on yé'e yuu tatá ñoó, ta ndidaá na yó'o né'e arpa Ndios ndíta na.

³ Ta xíta na yaa nì xita Moisés, tá'an na sa xinkuáchí noq Ndios, xí'ín yaa xíta na kúú léko, ta di'a xíta na:

Ña ná'ano kée ní, ta ña ndato nda'o kée ní, sato'o ndu.

Míí ní kúú na kándéé kée ndidaá tá'an ña'a.

Ta míí ní kúú na kéndúsá'ano, ta míí ní kúú na kée ña ndaa.

Ta iin tó'on diní míí ní kúú rey dándáki ndidaá tá'an ñayuu.

⁴ ¿Ndá yoo ví ná kaa ña o yu'ú na míí ní,

ña o kéká'ano na míí ní, sato'o ndu?

Ko ín ta'on, dá chí iin tó'on diní míí ní vá kúú na ií.

Sa'á ñoó ná kuita ndidaá tá'an nación noq míí ní, ta kandaño'o na míí ní,

dá chí sa nì na'a ní ña káyíko ndaa ní ndidaá ña.

⁵ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i xinī ñ̄a chí induú n̄i nonō yé'é noo kúú noo īi cháá ka ini ve'e ñ̄o'o, ñ̄a ná'a ñ̄a n̄i kandōo Ndios kemáni ná yó.

⁶ Ta ini ve'e ñ̄o'o ñ̄oó n̄i kankuei us̄a ángel, ta ndin us̄a ángel ñ̄oó né'e iin rá iin kue'e kando'o ñ̄ayuu. Ta ndíxi na dá'on kuxí kachi, ta náye'e ndaa oon vían, ta n̄i kaō noo iin cincho oro yu'ú ndíká na.

⁷ Ta tein ndin komi ñ̄a takí ñ̄oó ni kana iian, ta né'an us̄a copa oro. Dá n̄i xi'loan iin rá iian noo ndin us̄a ángel ñ̄oó, ta n̄i chití inian ñ̄o'o ñ̄a xidōo ini Ndios, na daá takí kuií.

⁸ Ta kúú n̄i nakutí ve'e ñ̄o'o ñ̄oó xí'ín ñ̄o'oma, ta dión, dá n̄i na'a Ndios ndi k̄i'o ká'ano na, ta n̄i na'a na ndi k̄i'o ndakí na. Ta ni k̄o íin ta'on kuu ku'u ini ve'e ñ̄o'o Ndios nda ná xink̄o ndin us̄a kue'e né'e ndin us̄a ángel ñ̄oó.

16

Di'a n̄i kuu tá n̄i kuei ángel ñ̄oó copa na

¹ Ta nda ini ve'e ñ̄o'o ñ̄oó n̄i seido'i káyu'ú ná noo ndin us̄a ángel ñ̄oó, ta kaá na:

—Kua'án ndo kata ndo nda noñó'o káa ñ̄a ñ̄o'o ini ndin us̄a copa né'e ndó xaan, ñ̄a dándáki ñ̄a xidōo ini Ndios.

² Dá n̄i kuei ángel mií noó ñ̄oó ndúta ñ̄o'o ini copa na noñó'o yó'o, ta kúú n̄i ndaki iin kue'e kini noó ñ̄ayuu n̄i kandía n̄i natiin tóni kiti chiká'ano, ta n̄i sa ndaño'o na na'áná ri. Ta kue'e yó'o n̄i datáni ñ̄i ná, ta n̄i ndo'o nda'o nio ná n̄i keean.

³ N̄i ndi'i, dá n̄i kuei ángel kúú uu ñ̄oó ndúta ñ̄o'o ini copa na noó taño'o. Ta kúú n̄i nduu taño'o ñ̄oó ni, ta ndé'é rá tát'on ndé'é ni ndii. Ta kúú n̄i naá ndí'i va ñ̄a'a takí xí'ín kirí takí ñ̄o'o ini taño'o ñ̄oó.

⁴ N̄i ndi'i, dá n̄i kuei ángel kúú on̄i ñóó ndúta ñó'o ini copa n̄a ini iin rá iin yuta xí'in ini iin rá iin ndúta noo kána takuií. Ta kúú n̄i nduu takuií ñóó n̄i.

⁵ Dá n̄i seido'i n̄i ka'an ángel dándáki takuií ñóó, ta kaá n̄a di'a:

—In n̄a ndaa nda'o kúú ní, sato'o ndu, mií ní n̄i sa kuu ní, ta mií ní kúú ní, ta mií ní kúú n̄a ij, dá ch̄i kényiko ndaa ní sa'a ndidaá ña'a,

⁶ ta sa'á ña n̄i sati n̄a ndéi noño'ó n̄i ñayuu mií ní, xí'in n̄i profeta ní, sa'á ñóó n̄i sa'an ní n̄i ndee ní takuií xí'i na kúú rá n̄i, ch̄i k̄i'o dión kánian ndo'o na sa'á ña kini n̄i kee na.

⁷ Ta n̄i seido'i n̄i kayu'ú iin ka ángel nda noo náa Ndios, ta kaá n̄a:

—Mían ndaa kuiti dión kíán, sato'o ndu, mií ní kúú Ndios kándéé kée ndidaá tá'an ña'a, ta kényiko ndaa ní, ta kényiko va'a ní sa'á ñayuu.

⁸ N̄i ndi'i, dá n̄i kuei ángel kúú komi ñóó ndúta ñó'o ini copa n̄a noo ndindii, dá n̄i ndudeen cháá kaan, dá n̄i ch̄iño'an ndidaá ñayuu xí'in ñó'o.

⁹ Ta n̄i kej ñayuu ñóó n̄i kee ká'an̄i ndindii, ta n̄i ka'an ndava'a na sa'á kuu Ndios, n̄a kómí choon sat̄a ndidaá tandó'ó yó'o, ta k̄o ní xín na nandikó iní n̄a, ta k̄o ní xín na k̄i'o na ñaño'ó noo Ndios.

¹⁰ N̄i ndi'i, dá n̄i kuei ángel kúú o'on ñóó ndúta ñó'o ini copa n̄a noo ió kiti ch̄iká'ano ñóó dándáki rí. Ta kúú n̄i nakuin naá iin ní kúú vá noo ió r̄i dándáki rí. Ta ñayuu ndéi ñóó n̄i kasá'á seí yí'í na yáa ná sa'á ña ndó'o téi nío ná,

¹¹ ta n̄i ka'an ndava'a na sa'a Ndios, n̄a ió induú, ch̄i ndó'o nda'o nío ná sa'á ña táni ñíi ná. Tído k̄o ní nándikó ta'on iní n̄a sa'á ña kini kée na.

12 Ni ndi'i, dá ni kuei ángel kúú iño ñoo ndúta ñó'o ini copa na ini yuta ká'ano naní Eufrates, ta kúú ni ichi va takuí yuta ñoo. Ta kúú ni nono vá ichi noo ya'a ndidaá rey ndéi chí noo xinkoo ndindii.

13 Ta ni xini ni kankuei espíritu kini yú'u ko ká'ano xí'in yú'u kiti chiká'ano kuendá ña u'u ñoo, xí'in yú'u ta kúú profeta to'on. Ta ndin oni espíritu kini yó'o ndáa táto'on ki'o ndáa lá'o,

14 dá chi espíritu ña u'u vá kián, ta kuá'a nda'o ña ná'ano kándéé espíritu yó'o kéean. Ta ko'an noo ndéi ndidaá rey noño'o yó'o, dá nditútían ra, dá ko'on ra naá ra xí'in Ndios tá ná kasandaá ku ni kaxi mií Ndios, na kándéé kée ndidaá tá'an ña'a.

15 Ta di'a kaá Ndios: “Yó'o ká'in xí'in ndó ña kasaí táto'on ki'o kée iin ta kuí'íná. Sa'a ñoo ndiká'an ndi kúu ví na ndéi nduu, xí'in na ndaá dá'on ndíxi na, chi noón kúu na o koo vichí ta'on, ta o túu ta'on ña kedaá xí'in ná xíka'an noo ná”, kaá na.

16 Ta ni nditútí espíritu kini ndidaá rey ñoo iin xían noo naní Armagedón, ta to'on yó'o kúú to'on hebreo.

17 Ni ndi'i, dá ni kuei ángel kúú usa ñoo copa na noo tachi, ta tái ni kayu'ú iin na ini ve'e ño'o Ndios induú, nda noo ío na dándaki na ñoo, ta kaá na:

—Sa ni kuu va viti.

18 Tá ni ndi'i ni ka'an na dión, ta kúú ni sa kuíta tasa, ta tái ká'an ñayuu, ta ní'i xido kúu ká'andi. Ta ni kasá'a táan noño'o yó'o, ta kúú kini nda'o ni taan. Ni ku ni hora ko ní taan ta'on dión noño'o yó'o nda ni kasá'a ndéi ñayuu nda viti.

19 Ta ni chachi ñoo ká'ano sa'a ña ni'i téi ni taan, ta oni tá'i ni chachi ña. Ta ndidaá ñoo ná'ano ñó'o

iin rá iin nación n̄i koon ndi'an. Dá n̄i ndusáa ini Ndios ñoo ká'ano naní Babilonia, ña n̄i kasandaá kuu k̄i'o na vino ova ko'o de'e ñooan, kirá dándáki ña x̄ido nda'o ini na xiní ñaá ná.

²⁰ Ta ndidaá yúku ndíta ini taño'o x̄í'ín yúku ndíta noño'o yó'o n̄i ndaño'ó ní'ini.

²¹ Ta kúu ná'ano nda'o ñíñí n̄i koon nda induú satá ñayuu ndéi noño'o, ta iin iin ña vee táto'on oko sa'on kilo. Ta kúu n̄i ka'an ndava'a ñayuu sa'a Ndios sa'a ña n̄i koon ñíñí sata ná, dá ch̄i miían ndaa kuiti tandó'ó ká'ano nda'o n̄i sa kian.

17

Kua'an iin ángel dándó'o na n̄io iin ñá'a díko mií noó t̄a

¹ N̄i ndi'i, dá n̄i kii iin ángel tein ndin usa ángel, na n̄i sa ne'e usa copa ñoo, dá n̄i kaa na x̄í'ín:

—Nak̄i chí yó'o, dá ná dána'i nooon ndí kee Ndios dándó'o na n̄io ta'ána ñá'a x̄íxi kée díko mií noó t̄a, ñá ió noó takūi kua'a.

² X̄í'ín ñá'a ñoo n̄i ya'a ndidaá rey ndéi noño'o yó'o n̄i kee ra kuachi, ta ndidaá na ndéi noño'o yó'o n̄i dax̄ini mií ná x̄í'ín ndidaá kuachi kéeán —kaá na.

³ Dá x̄í'ín ñaxintóni ndáka na yu'u kua'an na iin noño'o ichí. Ta ñoo n̄i xin̄i kánoo iin ta'ána ñá'a sata iin k̄it̄i ch̄iká'ano, ta kua'a n̄i ndé'é rí, ta iin ní ñi r̄i n̄i nata'an tándaa to'on kini ña k̄ian ká'an ndava'a sa'a Ndios. Ta usa kúu din̄i r̄i, ta ux̄i kúu ndík̄i r̄i.

⁴ Ta ndíxi ñá'a ñoo dá'on ndí'í, ña dáka tá'an x̄í'ín ña kua'a tóon, ta n̄i nata'an iin ní ñiñan ñó'o ña'a oro, x̄í'ín yuu luu ndaa x̄í'ín perla. Ta tánee iin copa oro ndá'an, ta n̄i ch̄it̄i inian ñó'o ndidaá ña

kini xí'ín ndidaá ña ka'an noo kéeán xí'ín ra ko kúú yí'ian.

⁵ Ta taan ñá'a yó'o ndá'a iin kuú, ta ni ko ín kátóni ini ndi kóni kaaan. Ta di'a kua'an kuú yó'o: “Ká'ano nda'o ñoo Babilonia, ña kúú naná ndidaá na ñá'a díkó mií, xí'ín naná ndidaá ña kini kua'an ió noñó'o.”

⁶ Ta ni xini ña xíni ñá'a ñoo, chi ni daxínián miíán xí'ín ni na kúú ñayuu Ndios, xí'ín ni na ni xi'i sa'a Jesús. Ta kúú ni naá vá iní tá ni xini ñá, chi iin ña'a naá iní kían kéeán.

⁷ Dá ni kaa ángel ñoo xí'ín yu'u:

—¿Ndiva'a naá inóon? Viti kían ná ko'in kasto'in xí'ón ndi kua'an sa'a ñá'a káa, xí'ín sa'a kítí chiká'ano kánóoán káa, xí'ín sa'a ndin usa diní ri xí'ín sa'a ndin uxí ndíki ri. Ta ko ín ta'on ná'a ña ko'in kasto'in xí'ón.

⁸ Tá'an kirí ni xinon káa sa taki ri, tído ko takí ka ri viti. Vatí xían daá, keta i ri ini yá konó, noo ko noo sá tuu. Ndi'i ví, dá dánaá ñaá Ndios. Ta ndidaá ñayuu ndéi noñó'o yó'o, na ko kándodó kuú noo libro nda rá ni kasá'a sa'a ñayuú yó'o, tá'an libro noo kándodó kuú na ni'í ña kataki chíchí, noón kúú na naá iní tá ná koni na ña kee kítí ñoo, dá chi ni sa taki ri, ta ko takí ka ri viti, tído nataki tuku va ri.

⁹ Ta ña yó'o xínñó'ó ñaxintóni, dá kandaá inon ndi dándákian. Ndin usa diní ri kúú usa yúku, ta diní yúku ñoo ió ñá'a káa.

¹⁰ Ta kúú ta'anian usa rey. Ta sa ni kuei va o'on rey yó'o, ta viti dándáki iin ra, ta iin ka ra kámani natiin ra choon. Tído tá ná kasandaá kuú dáá ñoo, cháa nda'o tiempo kánian dándáki ra.

11 Ta mií kítí n̄i s̄a taki ñoó, ta k̄o takí k̄a r̄i viti, kirí yó'o kúú rey kúú ona, ch̄i nákaa r̄i tein ndin us̄a rey yó'o, ta naá r̄i kee Ndios.

12 'Ta ndin ux̄i ndík̄i n̄i xinon káa kúú ux̄i rey, ta k̄o ñá'a ta'on natiin ra choon. Tído ndadá iin hora va kane'e ra choon x̄í'ín kítí ch̄iká'ano káa.

13 Ta iin tó'on vá nakani ini ndin ux̄i rey ñoó, sa'á ñoó naki'o ra choon né'e ra noo ndá'a kítí ch̄iká'ano ñoó.

14 Ta rey yó'o x̄í'ín kítí yó'o naá x̄í'ín n̄a kúú léko Ndios, tído kandeé vá léko x̄í'ín rá, dá ch̄i mií ná kúú sato'o noo ndidaá sato'o, ta mií ná kúú rey noo ndidaá rey. Ta n̄a ndíta xoo n̄a kúú n̄a n̄i kana mií ná x̄í'ín n̄a n̄i kaxi mií ná, x̄í'ín n̄a ndíta toon x̄í'ín ná.

15 Ta n̄i kaa ta'ani ángel ñoó x̄í'ín yu'u:

—Takuií n̄i xinon ño'o noo ió ñá'a díkó mií ñoó, kúú ndidaá tá'an ñoo, x̄í'ín ñayuu kua'a, x̄í'ín iin rá iin nación, x̄í'ín n̄a ká'an iin rá iin yú'u.

16 Ta ndin ux̄i ndík̄i n̄i xinon din̄i kítí ñoó, x̄í'ín mií rí kúú ra koni u'u ñá'a díkó mií noo t̄aa ñoó, ta dánkoo nda'í ñaá rá, ta taxí vichí ñaá rá, ta keí yí'í ra koñoan, ta chiñó'o ñaá rá.

17 Dá ch̄i k̄i'o dión n̄i ch̄ikáa Ndios ini ra ña kían kee ra ña kóni mií ná. Sa'á ñoó naki'in tá'an ña nakani ini ra, dá naki'o ra choon né'e ra noo ndá'a kítí ch̄iká'ano ñoó, dá ná x̄inkoo to'on k̄i'o ká'an to'on Ndios.

18 Ta ñá'a n̄i xinon káa kúú ñoo ká'ano, ña kían kómí choon sata ndidaá rey dándáki noño'o yó'o.

18

Di'a n̄i kuu tá n̄i naá ñoo Babilonia

¹ Nĩ ndi'i, dá nĩ xiniĩ konoo iin ka ángel veĩ na nda induú, ta ká'ano nda'ó choon né'e na veĩ na, ta kúú nĩ naye'e ndaa oon ví noñó'ó yó'o nĩ kee na, dá chĩ ndato nda'ó yé'e na.

² Ta kúú nĩ'i nda'ó táĩ nĩ kayu'ú ná, ta kaá na:

—Sa nĩ yaa va ñoo ká'ano Babilonia, sa nĩ yaa va ñoo ká'ano Babilonia. Ta nĩ nduuan cho'ó ña u'u, ta nĩ nduuan káo noo ñó'o ndidaá tachi kini, ta nĩ nduuan táka ndidaá tá'an laa kini ndáa, kirí kúú laa tikini.

³ Díón nĩ ndo'o ñoo ñoo, dá chĩ nĩ xi'oan vino, kirá kúú kuachi ka'an noo, noo na ndéi iin rá iin nación, dá nĩ xi'i na ra. Ta ndidaá rey ñayuú yó'o nĩ ya'a nĩ kee kuachi xí'ín ñoo yó'o. Ta ndidaá ta náka'án nda'i ndéi noñó'ó yó'o nĩ kekuíka rá mií rá, dá chĩ nĩ xiin ñoo ñoo ndidaá ña'a xínñó'án noo rá, dá keean kuachi ka'an noo, dá ndinoo inian.

⁴ Dá nĩ seido'i nĩ ka'an tachi iin ka na nĩ ka'an chí induú, ta kaá na di'a:

—Ndo'ó, na kúú ñayuu mií, kankuei ndó ñoo xaan, dá ná dá'a ni kuei ndó noo kuachi kée na ndéi xaan, dá kían ná dá'a ni ndo'o níó ndo kee tandó'ó veĩ ndo'o ñayuu xaan.

⁵ Dá chĩ ndidaá kuachi kée na nĩ xinkoo nda induú, tído viti ndékuenda Ndios sa'a iin rá iin ña kini kée na.

⁶ Sa'á ñoo kua'án ndo nandió né'e ndó noo na ñoo kaa ndidaá ña'a nĩ kee na xí'ín ndó. Ta noo iin rá iin ña kini nĩ kee na ñoo ñoo xí'ín ndó, kua'án ndo kee ndoan uu ta'ándá xí'ín ná. Ta kua'án ta'ani ndó taán ndo uu ta'ándá ndirá ova cháa ka o duú ndiróon nĩ xi'o na noo míí ndó, ta naki'o ndó ra nooán.

7 Ta sa chindaya'i ñoo yó'o mián, ta sa katoóan keeán kuachi ka'an noo. Táto'on sa keeán kuachi, ki'o dión ki'o ndó ña ndo'o níman, ta ki'o dión ta'ani ki'o ndó ña ná kuakián. Dá chi sa kuryí ñoo yó'o xí'ín mián, ta kaáan: “Yó'o iói kúú iin reina, ta ko kúú ta'oin iin ña kuáan, ta ni iin kuu ta'ón o kuákii.”

8 Ta sa'á ña ká'an dión, sa'á ñoo iin tó'on daá vá kuu kasaá kue'e sataan, ta kuu ndi'i de'e ñooan, ta nda'í kuakián, ta nda'í kuikoán, ta xí'ín ñó'o kéj ita kej ña, dá chi ná'ano nda'o ña'a kee Ndios, na kúú sato'o yo, ta mií ná keyíko sa'an.

9 Ta ndidaá rey dándáki noñó'o yó'o, tá'an ra ni ya'a ni kee kuachi xí'ín ñoo yó'o, tá'an ra ni sa ndei dii xí'án, roón kúú ra kuaki, ta nda'í ka'an ra sa'an tá ná koni ra ña íin ndichi ño'oma tóon kéj ña.

10 Ta xiká nda'o kuita ra sa'á ña yu'ú ra ña kéj ñoo ñoo, ta kaa ra:

—Nda'í kúu ví ñoo ká'ano Babilonia káa, nda'í kúú vían, ña kúú ñoo ndakí, dá chi iin hora di'a ni naá ndí'an ni kee Ndios.

11 Ta nda'í kuaki ndidaá ta náka'án nda'i ndei noñó'o yó'o, ta nda'í ka'an ra sa'a ñoo yó'o, dá chi ko íin ka kuiin ña dikó rá táto'on ki'o sa kee ñoo yó'o,

12 dá chi va'a ni sa xiian ña ni kava'a xí'ín oro, xí'ín ña ni kava'a xí'ín plata, xí'ín ña ni kava'a xí'ín yuu luu ndáa, xí'ín perla, xí'ín dá'on táyí ndáa, xí'ín dá'on kuá'á toón, xí'ín dá'on seda, xí'ín dá'on kuá'á ni, xí'ín yíto támi sa'an, xí'ín ndidaá ña ni kava'a xí'ín no'o yokó elefante, xí'ín ña ni kava'a xí'ín yíto va'a, xí'ín ña ni kava'a xí'ín kaa kuáan, xí'ín ña ni kava'a xí'ín kaa oon, xí'ín ña ni kava'a xí'ín yuu ndato naní marmol,

13 xí'ín canela, xí'ín ndúta támi sá'an, xí'ín dusa, xí'ín duku támi sá'an, xí'ín dusa kuxí támi sá'an, xí'ín viño, xí'ín sití, xí'ín harina ndato, xí'ín tirió, xí'ín kirí xío vee, xí'ín borrego, xí'ín kuéi, xí'ín carreta, xí'ín ñayuu kéchóon, xí'ín nío ñayuu.

14 Ndidaá kuj'i va'a sa katoó ñoo káa ni kuxiká vá nooan viti. Ta ndidaá ña va'a xí'ín ña ndaya'i ni kuxiká vá nooan, ta ni iin kuu ka o konian ndidaá ña yó'o.

15 Ta ndidaá ta náka'an nda'i xí'ín ña va'a yó'o ni kekuiká rá mií rá ni kee ñoo ñoo, dá chī sa xiin va'an noo rá. Ta xiká nda'o kakuīta ra sa'a ña yu'ú ra ña kéi ñoo ñoo, ta nda'í kuaki ra, ta nda'í ka'an ra,

16 chī kaa ra:

—Nda'í kúu ví ñoo ká'ano káa, nda'í kúu ví ñoo sa ndixi dá'on táyíi ndáa, xí'ín dá'on kua'á toón xí'ín dá'on kua'á ni, ta ni sa komián ña'a oro xí'ín yuu luu ndáa xí'ín perla, ta sa kaa táyíián.

17 Nda'í kúu víán, dá chī iin hora di'a ni naá ndí'i ña kuiká sa komián —kaa ra.

Ta ndidaá ra dákáka barco xí'ín ra chindeé tá'an xí'ín rá, xí'ín ndidaá ka ta kéchóon noó taño'o kakuīta nda noo xiká ñoo

18 kande'é rá ín ño'oma toón kéi ñoo ñoo, dá kaa ra:

—Ni iin tó'on ta'on ñoo ko ní kándeé ki'in tá'an xí'ín ñoo ká'ano káa.

19 Ta chikodó rá ñoyaká ño'o dinī rá, ta kayu'ú rá, ta kuaki ra, ta nda'í ka'an ra, chī kaa ra:

—Nda'í kúu ví ñoo ká'ano káa, nda'í kúu víán, chī ñoo káa ni kedaá xí'ín ndidaá ta kómí barco, dá ni kekuiká rá mií rá xí'ín ña kuiká ió nooan. Tído iin hora di'a ni naá ña —kaa ra.

²⁰ Sa'á ñoo kadii iní ndo'ó, na ndéi induú, sa'á ña ndó'o ñoo ñoo dión, ta kadii iní ndo'ó, na kúú ñayuu Ndios, xí'ín ndo'ó, na kúú apóstol, xí'ín ndo'ó, na kúú profeta, dá chī sa ñi dandó'o Ndios níó ñoo ñoo sa'á ña ñi keeán xí'ín ndó.

²¹ Dá ñi tiin iin ángel ndakí nda'o iin yuu ká'ano, ña káa tát'o'on kī'o káa iin yuu molino. Dá ñi dakána na ña noó taño'o, dá ñi kaa na:

—Tát'o'on kī'o ndée téi ñi kankao yuu káa, kī'o dión ndo'o ñoo ká'ano Babilonia, dá naá ñá, ta ni iin kuu ka o nándió kooan.

²² Ta ni iin kuu ka o kueídó'o yó dáká'a na ñoo káa yaa xí'ín arpa, ni o káta ka na, ni flauta ni trompeta ka o tuú na, ta ni ra tī'a káva'a ña luu ndáa o kándeī ka, ta ni ña xido molino o kueídó'o ka yo ñoo ñoo.

²³ Ta ni ñó'o íti ka o kéi ñoo káa, ta ni o kueídó'o ka yo kantó'ón na ko'on tanda'a. Dión ndo'an, chī ta sa naka'án nda'i sa ndei ñoo ñoo sa kuu ra ta ndáya'i noó na ndéi ñayuu yó'o, ta ñi danda'í na ñoo ñoo ndidaá tá'an nación xí'ín ña tadí.

²⁴ Ta ñoo káa sa sati na ñi ndidaá profeta xí'ín ñi ñayuu Ndios xí'ín ñi ndidaá na ñi sa'ání ná ñayuu yó'o.

19

¹ Ñi ndi'i, dá ñi seido'i tái ká'an kuá'a nda'o ñayuu chí induú, ta kaá na:

¡Aleluya, na ká'ano kúú Ndios, sato'o mií yó!

Mií ná kúú na dákaki ñaá,

mií ná natiin ñaño'ó xí'ín to'on ndato xí'ín ndidaá choon,

² dá chī kényiko ndaa na, ta kényiko va'a na sa'a iin rá iin ñayuu,

sa'á ñoó n̄i keyík̄o na sa'á ña k̄ini n̄i kee ñá'a xíxi kée
díkó mií noó ta,

dá ch̄i n̄i datúúán ndidaá ñayuu ndéi noñó'o,
sa'á ñoó n̄i ya'a na n̄i kee na kuachi.

Ta n̄i nak̄i'in ya'i Ndios noo ñá'a ñoó
sa'á ña n̄i sataan niñ ñayuu sa xino kuáchí noo ná.

³ Dá n̄i kaa tuku ñayuu kuá'a ñoó:

—¡Aleluya! Ch̄i ño'oma tóon kána noo kéi ñoo
ká'ano ñoó. Ta daá kuití kana ña.

⁴ Ta ndin oko komi ta sá'ano ñoó xí'ín ndin komi
ña tak̄i ñoó n̄i sa kūita x̄ití, dá n̄i sa ndaño'o na
Ndios, na ió dándáki noo téi ñoó, ta kaá na:

—¡Dión ná koo! ¡Aleluya!

⁵ Dá n̄i seido'i n̄i ka'an na nda noo ió Ndios
dándáki na noo téi ñoó, ta kaá na:

Ndidaá tá'an ndo'ó, na xínkuáchí noo Ndios,
keká'ano ndó Ndios.

Ta keká'ano ta'ani ñaá ndo'ó, na yu'ú ni'ini ñaá,
á mií ndó yatá ndó, o á mií ndó kuálí ndó.

⁶ Ni ndi'i, dá n̄i seido'i tái ká'an kua'á nda'o
ñayuu, ta noo ká'an na ní'i táto'on k̄i'o ní'i x̄ido
x̄íka tak̄ūi ini yuta, ta ní'i ta'ani táto'on k̄i'o ní'i tá
káyu'ú dai, ta kaá na:

Aleluya, dá ch̄i dándáki sato'o yo Ndios,
na kándéé kée ndidaá tá'an ña'a.

⁷ Ná kadij inío, ta ná kandej dij yo, ta nak̄i'o yó
ñaño'ó noo ná,

dá ch̄i sa n̄i kasandaá va kūu tanda'a na kúú léko
xí'ín ñadi'í na,

ta sa io nduu va ñadi'í na ña kían tanda'a ná xí'ín
ná.

⁸ Ch̄i n̄i ñatiin ñadi'í na dá'on táyí ndáa, ta ndato
kuxí ña, ta ndato yé'an.

Dá *chì* ñà dándáki dá'òn táyíí ndáa ñóó kúú ndidaá ñà va'a ñi kee ñayuu Ndios.

Ndiká'án ví ña ko'òn kadíni víko noo tanda'a ña kúú léko

⁹ Dá ñi ka'an ángel ñóó xí'ín yu'u:

—Taa ña ko'in ka'in xí'ón: “Ndiká'án ví ña ñi ñakana Ndios ko'òn kadíni víko noo tanda'a ña kúú léko.”

Dá ñi kaa ta'ani na xí'ín:

—Míían ndaa kuiti to'on míí Ndios kíàn ká'in xí'ón —kaá ña.

¹⁰ Dá ñi sa ku'in xitíí noo ná, dá ñi ka'in kandaño'i ña. Tído ñi kaa ña xí'ín:

—Ná dá'a ni keeón dión, dá *chì* iin ta xíno kuáchí dáó xí'ín vóón noo Ndios kúú yu'u, táto'on kí'o kée dao ka ñanón, ña xí'o ndaa kuendá sa'a Jesús. Kua'án kandaño'o iin tó'ón diní Ndios. Chì to'on ndaa Jesús kíàn dátoon ñaxintóni profeta, dá ká'an ña sa'á ña vei koo.

Yó'o ñi karxóo iin ña kánóo iin kuéi kuxí

¹¹ Dá ñi xiníi ñi nono induú, ta kúú ñi xiníi iin kuéi kuxí, ta kánóo iin ta sata ri, ta naní ná, Ña Kéndúsá'ano, Ña Ndaa. Dión naní ná, dá *chì* keyíko ndaa ña, ta ko ña ndava'a na xí'ín ni iin tó'ón ñayuu.

¹² Táto'on kí'o ndé'é ñó'ó ita, kí'o dión ndé'é nduchí nóó ña. Ta kua'á nda'o corona kándodó diní ná. Ta né'e na iin kuú, tído ko íin ta'on kátóni ini ndi kóni kaa kuú ñóó, sa'ava'a iin tó'ón míí vá ná ná'á.

¹³ Ta ndíxi na iin dá'òn ñi ñakuchi ñi. Ta naní ná, To'on Míí Ndios.

¹⁴ Ta kua'á nda'o tu'u soldado Ndios ndéi induú tákuei ra vei ra satá ña kánóo kuéi kuxí ñóó. Táyíí

nda'o ndáa dá'on ndato kuxí ndíxi ra veí ra, ta kándodó ta'ani ra kuéi kuxí veí ra sata ná.

¹⁵ Tárnee iin espada deen yú'u ná dárkue'e na ñayuu ndéi iin rá iin nación xí'án. Ta xí'ín vara kaá dándáki ñaá ná. Ta mií ná ko'óni uva xí'ín sa'a ná, dá kana ndúta ri. Ta kirá yó'o dándáki ña xido nda'o ini Ndios, na kándéé kée ndidaá ña'a.

¹⁶ Ta dá'on ndíxi na ndá'a iin kuú, ta di'in na viti ndá'a ña. Ta kuú yó'o kaá di'a: “Rey noo ndidaá kúu rey, Sato'o noo ndidaá kúu sato'o.”

¹⁷ Ni ndi'i, dá ni xinií iin iin ka ángel noo ndindii, dá ni kayu'ú ángel ñoó, dá kaá na xí'ín ndidaá laa tánee me'í induú:

—Nakíi ndidaá ndo'ó nditútí ndi'i ndó kadíni va'a ndó koño kee Ndios,

¹⁸ dá chi ko'on na ki'o na koño rey keí ndo, xí'ín koño ta dándáki soldado, xí'ín koño ta ndakí xí'ín koño kuéi xí'ín koño ra ni sa ndodó rí, xí'ín koño ndi ndáa mií vá ñayuu, á mií ná kúu ná sato'o o mií ná kúu ná na ño'o tixi ndá'a sato'o, á mií ná kuálí ná o á mií ná ná'ano na.

¹⁹ Ndi'i, dá ni xinií kítí chiká'ano ñoó xí'ín ndidaá rey dándáki noño'o yó'o xí'ín soldado ra. Ndidaá ta yó'o ni nditútí naá xí'ín na kánóo sata kuéi kuxí ñoó, xí'ín soldado Ndios veí xí'ín ná ñoó.

²⁰ Dá ví ni kankao kítí chiká'ano ñoó xí'ín profeta to'ón ñoó noo ndá'a ná. Ta profeta ñoó kúu ra sa kandeé sa kee ña ná'ano noo ñayuu ni kee kítí ká'ano ñoó, ta dión sa danda'í ra na ni natiin tóni kítí ñoó, ta ni sa ndaño'o na na'áná ri. Dá ni dakána ni'ini Ndios kítí ñoó xí'ín profeta to'ón ñoó ini takují kúu ño'ó ita xí'ín azufre.

²¹ Ta dao ka ta ñoó ni xi'i ni kee espada tánee yú'u na kánóo kuéi kuxí ñoó. Dá ni ndutú'u ndidaá

laa ni seí ri koño taa ñoó nda ni ndinoo ini ri.

20

Dándáki Cristo Jesús iin mil kuia

¹ Ni ndi'i, dá ni xiniij konoo iin ángel vei na nda induú, ta né'e na nda'á kaa yé'é yáí konó, noó koó noo sá tuu, ta né'e na iin cadena chikáni vei na.

² Dá ni kandeé ná ni tiin na kirí kúú koó ká'ano ñoó, kirí naní Satanás, kirí kúú timí'á, ta ni so'oni na rí xí'ín cadena né'e na ñoó, dá ná kandiko ri iin mil toon kuia.

³ Ta ni dakána na ri nda maá ini yáí konó ñoó, ta ni sadi na yé'án, ta ni kani na sello yé'án, dá ná dá'a ni konó ni iin tó'ón ñayuu noó ni sadi na, dá kían ná dá'a ka ni keta rí dándá'í ri ni iin ka nación nda ná xinkoo iin mil kuia. Tá ni ndi'i, dá kánian ndaxi ri cháá tiempo.

⁴ Dá ni xiniij ndíta téi ta sa'ándá choon, ta ñoó ni nandei ndidaá na ni natiin choon ña keyíko na sa'á ñayuu. Ta ni xini ta'anii ní na ni ta'anda diko sa'á ña sa xí'o ndaa na kuendá sa'a Jesús, xí'ín sa'á ña kándisa na to'on Ndios. Na yó'o kúú na ko ní sá ndáño'o kiti chiká'ano ñoó, ta ni na'áná ri, ta ni tóni ri ko ní ñani taan na ni ndá'a ná. Ndidaá na yó'o ni nataki, ta ni ni'i ná ña dándáki na xí'ín Cristo iin mil toon kuia.

⁵ Chi na yó'o kúú na mií noó ni nataki. Tído dao ka na kúú ndii, o nátaki ta'on na nda ná xinkoo iin mil kuia.

⁶ Ndiká'án ví na nataki mií noó, ta kakuu ta'ani na na ii, dá chi o koní ta'on na kuu na ta'ándá kúú uu. Di'a ni'i tá'i ná kakuu na duti mií Ndios xí'ín duti Cristo, ta dándáki na xí'ín ná iin mil toon kuia.

Di'a koo tá dákána Ndios tímí'á nda maá ini taño'o noo kéi ita ñó'o xí'ín azufre

⁷ Tá ná xinkoo iin mil toon kuaia ñoo, dá ví ndaxi tímí'á yáí konó noo ndadi ni'ini rí.

⁸ Dá ví keta rí kanoo rí dándá'í rí na ndéi ndidaá nación ñó'o ndin komi xoo tachí noñó'o. Nda noo kúú kuendá Gog xí'ín nda noo kúú kuendá Magog kanoo rí dándá'í rí ñayuu, dá nditútí rí na, dá ko'on na xí'ín rí naá rí xí'ín ñayuu Ndios. Táto'on kua'a kúú ñotí ndéi yu'ú taño'o, kí'o dión ví kua'a kakuu ñayuu nditútí rí.

⁹ Chi ni kii na iin rá iin xoo ñayuú, nda noo xíká cháá ka, dá kaq noo na ñoo noo ndéi tu'u ñayuu Ndios, noo kúú ñoo maní noo Ndios. Tído dákóon Ndios ñó'ó kéi ita sata ná, dá naá ndí'i na.

¹⁰ Ta tímí'á, kirí ni dándá'í ñayuu ñoo, dákána ñaá Ndios ko'on rí nda maá ini taño'o noo sá'ano ita ñó'o xí'ín azufre, noo nákaa kí'í chiká'ano ñoo xí'ín profeta to'ón ñoo. Ta daá kuití ndo'o naní ní rí nduú ñoo xí'ín profeta ñoo.

Ió Ndios iin téi kuxí, ta keyíko na sa'a ñayuu

¹¹ Ni ndi'i, dá ni xini iin téi kuxí ká'ano, ta ni xini ta'ani na ió dándáki ñoo. Ta ni naá noñó'o xí'ín induú noo na ió ñoo, ta ni iin to'ón ta'on xían ko ní nátuu kaan.

¹² Dá ni xini ndíta ndidaá na ni xi'i, na ndaya'i xí'ín na ko ndaya'i noo Ndios. Dá ví ni nono ndidaá libro ñoo. Ta ni nono ta'ani iin ka libro, ta ña yó'o kúú libro noo kándodó kuú na ni'í ña kataki chíchí ná. Dá ví ni keyíko sa'a iin rá iin na ni xi'i ñoo táto'on káa rá ió ña kándodó noo dao ka libro ñoo, chí ni keyíko na sa'a ña ni kee na.

¹³ Ta *n̄i* *n̄ak̄i*'o *taño*'o *ndidaá* *ñayuu* *n̄i* *xi*'i *ño*'o *noo* *ra*. Ta *n̄i* *n̄ak̄i*'o *ta'ani* *ña* *kédaá* *xí'ín* *ñayuu*, *dá* *xí'i* *na*, *ndidaá* *tá'an* *ñayuu* *ño*'o *tixi* *ndá'an*. Ta *n̄i* *n̄ak̄i*'o *ta'ani* *yái* *nd̄ii* *ndidaá* *nd̄ii* *ño*'o *in̄ian*. *Dá* *ví* *n̄i* *keyíko* *sa'a* *iin* *rá* *iin* *na* *táto*'on *k̄i*'o *káa* *rá* *ió* *ña'a* *n̄i* *kee* *na*.

¹⁴ Ta *ña* *kédaá* *xí'ín* *ñayuu*, *dá* *xí'i* *na*, *xí'ín* *yái* *nd̄ii* *n̄i* *sata* *Ndios* *ña* *kua'an* *ini* *takuií* *kúu* *ño*'o *ita*. *Ña* *yó*'o *dándáki* *ña* *kuu* *ñayuu* *ño*'o *ta'ándá* *kúu* *u*.

¹⁵ *Tá'an* *na* *ko* *kándodó* *kuu* *noo* *libro* *noo* *kándodó* *kuu* *na* *n̄i*'í *ña* *kataki* *chíchí* *ño*'o, *noón* *kúu* *na* *n̄i* *dakána* *Ndios* *ini* *takuií* *kúu* *ño*'o *ita*.

21

Kava'a Ndios iin noño'o saá xí'ín induú saá

¹ *N̄i* *ndi'i*, *dá* *n̄i* *xini* *iin* *induú* *saá* *xí'ín* *iin* *noño'o* *saá*, *dá* *ch̄i* *induú* *mií* *noo* *xí'ín* *noño'o* *mií* *noo* *n̄i* *ya'a* *vaan* *kua'an*, *ta* *koó* *ka* *va* *taño'o* *nákaa*.

² *Dá* *n̄i* *xini* *mií* *yu'u*, *Juan*, *ña* *kúu* *ño*'o *Jerusalén* *saá*, *ña* *kúu* *ño*'o *ii*. *Ta* *n̄i* *xini* *konooan* *vei* *ña* *nda* *induú* *n̄i* *kee* *mií* *Ndios*, *ta* *luu* *n̄i* *kenduuān* *mián* *táto*'on *kée* *iin* *ñá'a* *n̄i* *kenduu* *mií* *vei* *natiin* *yíān*.

³ *Dá* *n̄i* *seido'i* *n̄i* *kayu'ú* *iin* *na* *nda* *induú*, *ta* *kaá* *na*:

—*Kande'é*, *ña* *xaan* *kúu* *ve'e* *ño*'o *Ndios*, *ta* *viti* *íian* *noo* *ndéi* *ñayuu* *na*, *dá* *ch̄i* *koo* *na* *xí'ín* *ñayuu* *na*, *ta* *kakuu* *na* *na* *ño*'o *mií* *Ndios*, *ta* *kanoo* *mií* *Ndios* *tein* *na*, *ta* *kakuu* *na* *Ndios* *noo* *ná*.

⁴ *Ta* *dánayaa* *Ndios* *ndírnoo* *ñayuu* *na*. *Ta* *o* *kuú* *ka* *na*, *ta* *ni* *o* *kúnda'í* *ka* *ini* *na*, *ta* *o* *kuáki* *ka* *na*, *ta* *o* *ndó'o* *ka* *n̄i*'o *ná*, *dá* *ch̄i* *ndidaá* *ña'a* *sa* *ndo'o* *na* *tá* *sata* *n̄i* *kexoo* *vaan*.

⁵ *Dá* *n̄i* *kaa* *na* *ió* *dándáki* *noo* *téi* *ño*'o:

—Kande'é ndó, yu'u kúú nā ndésaá ndidaá tá'an ña'a.

Dá nī kaa nā xí'ín yu'u:

—Taa ndidaá ña yó'o, dá chī ndino'o ña ndaa kíān ká'ín, ta miíān ndaa kooan.

⁶ Ta nī kaa ta'ani na xí'ín yu'u:

—Sa nī kuu va viti. Yu'u kúú to'on mií noó xí'ín to'on noó ndí'i, ta kúúí nā míí sa'a xí'ín nā noó ndí'i. Tá íó iin káa nā íchī ini, nakíí nā noó yu'u, dá kí'o oon yu'u takuúí kána ndita ko'o na, kirá xí'o ña kataki chíchí ná.

⁷ Ta ndi ndáa nā nī kandeé nī xīnkuei, noón kúú nā natiin ndidaá tá'an ña va'a noó yu'u, dá chī yu'u kakuu Ndios noó ná, ta mií ná kakuu de'e noó yu'u.

⁸ Tído ñayuu kō ndéé iní, xí'ín nā kō kándísa yu'u, xí'ín nā kée ña ka'an noo, xí'ín nā sa'ání ndii, xí'ín nā kée kuachi xí'ín nā kō kúú ñadi'í nā o yíí ná, xí'ín nā tadí, xí'ín nā ndáño'o yokō xí'ín ndidaá nā to'ón, noón kúú nā nī ni'í tá'í ña kaño'o na ini takuúí kúú ño'ó itā xí'ín azufre. Ña yó'o dándáki ña kuu nā ta'ándá kúú uū —kaá Ndios.

Kavq'a Ndios iin ñoo Jerusalén saá

⁹ Nī ndi'i, dá nī kixi iin ángel nákaa tein ndin usa ángel nī sa ne'e ndin usa copa nī chití nī sa ño'o tándó'ó sa nī ya'a ñoó, dá nī kaa nā xí'ín:

—Nakíí chí yó'o di'a, dá ko'ín dána'í nooon nā ko'on tanda'a, nā kakuu ñadi'í nā kúú léko ñoó.

¹⁰ Dá ndáka nā kúú Espíritu Ndios yu'u nī sa'an nā dinī iin yúku ká'ano dikó ín ñoó, dá nī daná'a nā iin ñoo ká'ano nda'o nooí, ta ñoo ñoó kúú ñoo ij, ña kúú ñoo Jerusalén, ña kíān kōnoo vei nda induú nī kee Ndios.

11 Ta ndato oon ví náye'e ndaa ñoo ñoó tátō'on kī'o ndato náye'e ndaa mií Ndios. Ta nádíon ña tátō'on kī'o nádíon yuu ndato xíxi díon, ta ndé'án tátō'on kī'o ndé'é yuu naní jaspe, chí yé'an tátō'on kī'o yé'e yuu tatá.

12 Ta ndíka nda'o náō nī kao noo ñoo ñoó, ta dikó nda'o ña, ta uxī uu kúú yé'án, ta ndíta iin iin ángel yé'án, ta iin rá iin yé'án ñoó tándaa iin rá iin kuu ndin uxī uu de'e ta naní Israel.

13 Ta chí xoo noo xínkoo ndindii ñó'o onī yé'án, ta chí xoo norte ñó'o ta'ani onī yé'án, ta chí xoo sur ñó'o ta'ani onī yé'án, ta chí xoo noo sá nóo ndindii ñó'o ta'ani onī yé'án.

14 Ta uxī uu kúú yuu sa'a náō ñoo ñoó, ta iin rá iin yuu sa'a náō ñoó tándaa iin iin kuu na kúú apóstol, na sa xionoo xí'in na kúú léko.

15 Ta né'e ángel ñoó iin vara oro, dá chikī'ó na ñoo ñoó, xí'in yé'án xí'in náō ñá.

16 Ta komī xoo kúú ñoo ñoó, ta ña ndíkaan xí'in ña káníán, iin nóó vá ndáaan. Dá nī chikī'ó na ñá xí'in vara oro ñoó, ta uu mil komī ciento kilómetro kúú ña káníán, ta uu mil komī ciento kilómetro kúú ña dikóan, ta uu mil komī ciento kilómetro kúú ña ndíkaan.

17 Ta nī chikī'ó na náō ñá, ta kían onī diko uxī komī metro tátō'on kī'o chíkī'ó ñayuu, chí kī'o díon nī chíkī'ó ñaá ángel ñoó.

18 Ta yuu nī kava'a náō ñoó kúú yuu naní jaspe. Tído mií ñoo ñoó nī kava'a xí'in oro ndino'o, ta díon ña tátō'on ndato díon yuu tatá.

19 Ta yuu sa'a náō ñoó nī kava'a xí'in yuu luu ndáa, ta yuu sa'a náō mií noo nī kava'a xí'in yuu naní jaspe, ta ña kúú uu nī kava'a xí'in yuu naní

zafiro, ta ña kúu oní nì kava'a xí'ín yuu naní ágata, ta ña kúu komí nì kava'a xí'ín yuu naní esmeralda,

²⁰ ta ña kúu o'on nì kava'a xí'ín yuu naní ónice, ta ña kúu iño nì kava'a xí'ín yuu naní cornalina, ta ña kúu usa nì kava'a xí'ín yuu naní crisólito, ta ña kúu ona nì kava'a xí'ín yuu naní berilo, ta ña kúu iin nì kava'a xí'ín yuu naní topacio, ta ña kúu uxí nì kava'a xí'ín yuu naní crisopraso, ta ña kúu uxí iin nì kava'a xí'ín yuu naní jacinto, ta ña kúu uxí uu nì kava'a xí'ín yuu naní amatista.

²¹ Ta uxí uu yé'é ñoo nì kava'a xí'ín uxí uu perla, sa'á ñoo iin rá iin yé'é ñoo kúu iin perla. Ta keí oro kúu keí ñó'o ñoo ñoo, ta yé'an táto'on yé'e yuu tata.

²² Ta ni iin tó'ón ve'e ñoo ko ní xiní iin ñoo ñoo, dá chī sato'o yo Ndios, na kándée kée ndidaá ña'a, noón vá kúu ve'e ñoo ió ñoo ñoo, xí'ín na kúu léko.

²³ Ta ko xínño'ó ta'on ñoo ñoo ndindii, ni yoo, dá katoon, dá chī mií vá Ndios dáye'e sa'á ña ndato téi na, ta mií léko ñoo kúu ñó'o dátoon iin ní ñoo ñoo.

²⁴ Ta ñayuu nì káki ndéi iin rá iin nación kanoo noo náye'e ndaa ñoo ñoo, ta ndidaá tá'an ña kuiká xí'ín ñaño'ó naki'o ta sa kuu rey noño'o yó'o noo ñoo ñoo.

²⁵ Ta ni iin kuu ta'on o ndadí yé'an, dá chī ni iin kuu ka o kuaá ñoo.

²⁶ Ta kane'e na ndidaá ña kuiká xí'ín ñaño'ó nì sa komí iin rá iin nación ko'on na naki'o naan noo ñoo ñoo.

²⁷ Ta ni iin tó'ón ta'on ña yakó o kúu ku'u ñoo ñoo, ni na kée ña kini, ni na to'ón. Sava'a na kataki chíchí kándodó kuu noo libro na kúu léko, noón vá kúu na kuu ndu'u ñoo ñoo.

22

¹ Ní ndi'i, dá nì daná'a ángel ñóó iin yuta ndato nda'o nooí. Ta yuta ñóó xíka takuií xí'o ña kataki yo, ta ndato yé'e ra táto'on kị'o yé'e yuu tatá. Ta takuií yó'o kána mií tixi téi noo ió Ndios dándáki na xí'ín na kúú léko.

² Ta me'í keí nákaa mií ñoo ñóó nákaa yuta ñóó. Ta ndíta yító ndin nduú xoo yu'ú yuta ñóó, ta yító ñóó xí'o ña kataki yo. Ta iin rá iin yoó xí'o rá kui'i, chí uxí uu ta'ándá xí'o rá kui'i noo kuía. Ta ndá'a yító ñóó kúú tata nduva'a ñayuu ndéi iin rá iin nación.

³ Ta ni iin ka chí'an o kóo noo ñayuu kandeí ñóó. Ta ñóó kuiin téi noo koo Ndios dándáki na xí'ín na kúú léko, ta koni kuáchí ñayuu na noo ná.

⁴ Ta koni túu na noo Ndios, ta kanda'a kuu mií Ndios taan na.

⁵ Ta ni iin kuu ta'ón o kuaá ñoo ñóó. Ta ni o kónñó'ó ka na ni iin tó'ón ñó'o katoon noo ná, ni ndindii, dá chí mií vá Ndios, na kúú sato'o yo, katoon noo ná. Ta daá dándáki kuií Ndios.

Sa kuyati va ña nandió koo Jesús kasaa na

⁶ Dá nì kaa ángel ñóó xí'ín:

—Ña ndaa kúú to'on yó'o, ta miían ndaa xinkoo noo ká'an. Sa'á ñóó sato'o yo Ndios, na kúú Ndios xí'o ña kándaá ini na kúú profeta na sa'a ndí kían koo, noón kúú na nì tanda'á iin ángel kéchóon noo ná noo yo'ó, dá dána'a na noo ñayuu mií ná sa'a ndidaá ña yati vei koo, ña kúú ña kánian koo.

⁷ —Kana'ón ña sa yati ñó'ó vá kasaaí —kaa Jesús.

Ndiká'an ví na né'e va'a ndidaá to'on nákaní libro yó'o sa'á ña vei koo.

⁸ Ta mií yu'u, Juan, kúú na nì seídó'o ndidaá ña yó'o, ta nì xinií xí'ín nooí ña. Tá nì ndi'i nì seídó'i ña,

ta n̄i xinī ñá, dá n̄i sā kūīn̄ x̄it̄í̄ kuā'īn̄ kandañ̄o'ī ángel, nā n̄ī dána'ā ndidaá̄ ñā yó'ō noōī.

⁹ Dá n̄ī kaā nā x̄í'í̄n̄:

—Koó, ná dá'ā nī keeón̄ dión, dá chī iin̄ nā x̄ínkuáchī dáó x̄í'ón̄ kúú yu'u, táto'on̄ k̄i'ō kée daō kā ñan̄on̄, nā kúú profeta, x̄í'ín̄ to'on̄ kée nā ndíta toon̄ x̄í'ín̄ to'on̄ dána'ā librō yó'ō. Kua'án̄ kandañ̄o'ō iin̄ tó'ón̄ diñī mií̄ Ndios.

¹⁰ Ta n̄ī kaā ta'anī nā x̄í'í̄n̄:

—Ná dá'ā nī kadon̄ librō yó'ō x̄í'ín̄ sello, dá chī sā yatī ñó'ó̄ vá vēī koō ñā kásto'an̄ sa'ā.

¹¹ Sa'ā ñó'ó̄ nā kō kúú ñayuū ndaā, ta k̄i'ō dión̄ ná kakuū īī vá ná. Ta nā kúú ñayuū k̄inī, ná keē īī vá ná ñā k̄inī. Ta nā kéndaā, ná kendā īī vá ná. Ta nā ió̄ viī noō Ndios, ná koō viī īī vá ná.

¹² —¡Kana'ón̄ ñā sā yatī ñó'ó̄ vá kasaaī! Ta chiya'aviī iin̄ rá iin̄ ñayuū táto'on̄ k̄i'ō káā choon̄ n̄ī keē nā.

¹³ Yu'ū kúú to'on̄ mií̄ noō x̄í'ín̄ to'on̄ noō ndí'ī, ta kúúī nā mií̄ sa'ā x̄í'ín̄ nā noō ndí'ī. Yu'ū kúú nā mií̄ noō, ta yu'ū kúú nā noō ndí'ī —kaá̄ Jesús.

¹⁴ Ndiká'án̄ ví nā n̄ī dandóō dá'on̄ ndíxī nā, dá chī ió̄ íchī ná ñā kían̄ keí̄ ná kūi'ī kánā noō yítō, kirá̄ x̄í'ō ñā katakī yō. Ta ió̄ ta'anī íchī ná ku'ū nā iin̄ rá iin̄ yé'é̄ ñoō ñoō.

¹⁵ Tídō satā vé'ē vā kandoō t̄ina, x̄í'ín̄ nā tadí, x̄í'ín̄ nā kéē kuachī x̄í'ín̄ nā kō kúú ñadi'í̄ nā ō yíī ná, x̄í'ín̄ nā sa'ání̄ ndiī, x̄í'ín̄ nā ndáñ̄o'ō yokō, x̄í'ín̄ ndidaá̄ nā kátoó̄ dánda'í̄ daō kā ñayuū.

¹⁶ —Mií̄ yu'ū, Jesús, kúú nā n̄ī tanda'á̄ iin̄ ángel kéchóon̄ noōī, dá k̄i'ō ndaā nā kuendā sa'ā ndidaá̄ ñā yó'ō noō ndidaá̄ nā kúú kuendā mií̄. Yu'ū kúú

na n̄i kii tein na ve'e rey David, ta yu'u kúu tiñoo ndato xínkoo tá kua'an tuu —kaá na.

¹⁷ Ta kaá na kúu Espíritu Ndios:

—Nakíj.

Ta kaá ta'ani yó, na kúu ñadi'í Jesús:

—Nakíj ní.

Ta ndo'ó, na seídó'o to'on yó'o, kaa ta'ani ndó:

—Nakíj ní.

Ta ndo'ó, na íchi ini, nakíj ndo. Ta ndi ndáa ndó ká'an ko'o takuií, dá kían ko'o oon ndó takuií xí'o ña kataki yo.

¹⁸ Sa kásto'in xí'in ndidaá tá'an na seídó'o to'on tándaa noo libro yó'o, ña ká'an sa'a ndí kían koo chí noo, ña tá n̄i chĩndaa noo ná n̄i chĩkodó ná cháa ka to'on noo tuti yó'o, dá kían tandá'á Ndios ndidaá tá'an kue'e kiian noo ná, ña kían ká'an libro yó'o sa'a.

¹⁹ Ta tá n̄i chĩndaa noo ná n̄i dítá ná dao to'on tándaa noo libro yó'o, ña ká'an sa'a ña vei koo, dá kían ko'on ta'ani Ndios dítá ná kuu ná, ña kánóo noo libro noo kándodó kuu na kataki chíchí, ta o kónó ná ña kandeí na ñoo īi ñoó, ña ká'an libro yó'o sa'a.

²⁰ Mii na xí'o ndaa kuendá sa'a ña yó'o kúu na kaá di'a:

—Miiñ ndaa kuiti yachi va kasaai.

¡Dión ná koo! ¡Nakíj ní, Jesús, mii ní na kúu sato'o ndu!

²¹ Ná koo ña maní xí'o sato'o yo Jesucristo xí'in iin rá iin ndó. Díón ná koo.

**Tuti yó'o kúú to'on Ndios, ta xí'o ña kuendá
sa'a Jesús
New Testament in Mixtec, Tezoatlán (MX:mx:Mixtec,
Tezoatlán)**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Tezoatlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Tezoatlán [mx], Mexico

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Tezoatlán

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

b81ac6b3-0ad5-5336-8d42-4c2703b04e9f